№ 223 ՇԱԲԱԹ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ № 223

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տպարանի տելէֆօն № 228.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ, ԼԵՒՈՆ, ՅՈՎՍԷՓ և ԳԷՈՐԳ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆՆԵՐԸ խորին ցաւով յայտնում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին իրանց սիրելի և անմոռանալի մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԴԱՐԻԱ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ հոկտեմբերի 5-ին, Տիւբինգէնում, երկար և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ:
Հոգեհանգիստը կը կատարվի Վանքի եկեղեցում կիրակի, հոկտեմբերի 11-ին, ժամը 12-ին, պատարագից յետոյ:

1068. 2—1

ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՊՕՆԴՕՅԵԱՆ, ՆԱՏԱԼԻԱ ՌՕՏԻՆԵԱՆ և ՄԱՐԻԱՄ ԽԱՐԱԶԵԱՆ խորին ցաւով յայտնում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին իրանց անմոռանալի և թանգագին քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ԴԱՐԻԱ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ հոկտեմբերի 5-ին Տիւբինգէնում, երկար և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ:
Հոգեհանգիստը կը կատարվի Վանքի եկեղեցում կիրակի, հոկտեմբերի 11-ին, ժամը 12-ին, պատարագից յետոյ:

(շ. կ.) 1069. 2—1

Լևոն, Հայկանոյշ և Էֆեմիա Պօղոսեանցները սրտի կսկիծով յայտնում են ծանօթներին և բարեկամներին՝ առաջինները իրանց թանգագին մօր, իսկ վերջինը իր անմոռանալի սկեսրոջ՝

ԳԱՅԻԱՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆՑԻ

վաղաժամ մահը: Ամբիծքը տեղի կունենայ շաբաթ, երեկոյեան ժամը 6-ին, իսկ յուղարկաւորութիւնը կիրակի, 11-ին հոկտեմբերի, առաւօտեան ժամը 10-ին, իր սեփական բնակարանից (Հաւլաբար, Փալավանդօվսկի փող., կոյրերի ուսումնարանի դիմաց, № 4) դէպի ս. Գր. Լուսաւորչի եկեղեցին, իսկ այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը:

1070. 1—1

Նորաշէնի ս. Աստուածածնի եկեղեցու ծխական դպրոցի հոգաբարձութիւնը վաղը, կիրակի. ամսիս 11-ին կատարելու է ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ նոյն դպրոցի նուիրատու՝ հանգուցեալ

Կարապետ Կօնեան ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

յիշատակին. ուստի խնդրում է նոյն եկեղեցու ծխականներին, հանգուցեալի բարեկամներին և յարգողներին շնորհ բերել եկեղեցի: Պատարագի սկիզբն է 10½ ժամին, իսկ հոգեհանգիստը 12 ժամին:

1071. 1—1

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

ԱՐՏԻՍՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Հայ դերասանական ընկերակցութիւնը
Սէզօնի բացման առիթով
Երկուշաբթի, հոկտեմբերի 12-ին
կը ներկայացնէ

Դաւաճանութիւն

Պատմ.-լեգենդա 5 գործ. հեղ. Սումբատօվի, թարգմ. Գ. Տէր-Գրիգորեանի:
Զէյնաբ թագուհու դերը կը կատարէ առաջին անգամ տիկին ՄԱՅՍՈՒՐԵԱՆԸ
Մասնակցում են տ. տ. Գուլազեան, Զարէլ, Մայսուրեան, Մելիքեան, Յասմիկ. պ. պ. Ալիխանեան, Ալլահվերդեան, Զարէհ, Մամիկոնեան, Միրզոյեան, Յարութիւնեան, Շախաթունի, Ոսկանեան, Զիլինգարեան:
Տեղերի գները պակասեցված են:
Սկիզբն ուղիղ ժամը 8-ին

(ու.շ.կ.) (առ.) 1064. 3—2

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Զուբալօվի անուան
Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 13-ին
Տեղի կունենայ
ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

Նուագահանդէսը

Արքունական թատրոնների նախկին երգիչ Բ. ԱՄԻՐՋԱՆԻ և ջութակահար ԴԱՒԹԵԱՆԻ, բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. տ. Անդրոնիկօվայի, Նաւասարդեանի, Տէրեանի և պ. պ. Վարդիկեանի և Միրազեանի:
Մանրամասնութիւնները աֆիշայում:
Տոմսակները 5—50 կոպ. ծախվում են Ժողովրդական թատրոնի կասսայում:

(առ.) (ա. օ.) 1072. 3—1

ԲԺԻՇԿ

Գ. Յ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.

(ա. օ.) (առ.) 1045. 100—5

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲ

Շաբաթ, հոկտեմբերի 10-ին, երեկ. ժամը 8-ին Բօրսայի դահլիճում (Արմեանսկի բազար, տուն Վարկային Ընկ.) տեղի կունենայ

ԳՐԱԿԱՆ-ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կը մասնակցեն՝ Ն. Վ. Պօղօսկայա, Մ. Ա. Սօլօվեան, Կ. Դ. Դաւիդօվ և Կ. Ս. Ցխոմելիձէ:
Ա. Ր. Ֆիշէրի ռէֆերատի քննութիւնը յետաձգվում է միւս շաբաթ օրվան:
Մուտքը անդամների համար ձրի է: Հիւրերը վճարում են 50 կոպ.:

(առ.) 1062. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ

ОБОИ

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼԻ

ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Գտնվում է Կայսրութեան բոլոր մեծ քաղաքներում:
Բաժանմունքը Թիֆլիսում—Գօլօվինսկի պր., 21, Արտիստ. Ընկ. շինութ.

ԳՆԵՐԸ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԵՆ

(հ. շ. ե.) առ. 927. 0—13

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՄԱՆԻՖԵՍՏ

Ողորմութեամբն Աստուծոյ Մենք, Նիկօլայ Երկրորդ և Ինքնակալ Համայն Ռուսաստանի, Թագաւոր Լեհաստանի, Մեծ Իշխան Ֆինլանդիայի և այլն, և այլն, և այլն, յայտարարում ենք Մեր բոլոր հաւատարիմ հպատակներին.

Գահի և պետութեան պաշտպանութիւնը կազմում է Մեր բոլոր հաւատարիմ հպատակների ամենաառաջին և ամենասրբազան պարտականութիւնը:

Այդ պարտականութեան հաստատումը և նրա ծանրութեան համահաւասար բաժանումը հանուր պետութեան ազգաբնակութեան մէջ հանդիսանում են համապետական հարցեր և այդ իսկ պատճառով չեն կարող վերջնական լուծումն ստանալ տեղական օրէնսդրութեան կարգով:

Եւ հաստատելով, որ Ֆինլանդիայի ազգաբնակութեան զինուորական պարտականութիւնը կատարելու հարցը վերջնականապէս լուծվելու է ընդհանուր պետական օրէնսդրութեան կարգով, Մենք բարւոք համարեցինք ժամանակաւորապէս, մինչև իսկական ոբոշում կայացնելը, մասնակից անել չը տալ ֆինլանդական Մեծ Իշխանութեան բնակիչներին զինուորական ծառայութիւն կատարելուն և դրա փոխարէն ֆինլանդական գանձարանին պարտաւորեցնել՝ ամեն տարի, ինչպէս այդ լինում էր մինչև օրս, 1905 թ. մարտի 16/29-ի Մեր մանիֆէստի ոյժով, պետական գանձատունը մտցնել դրամական վճարները զինուորական կարիքների համար հետևեալ հիմունքներով.

1) Զինուորական կարիքների համար տրվող գումարները 1908 և 1909 թ.թ. ընթացքում կազմելու են տաս միլիօն մարկ, իսկ հետևեալ տարիները—ֆինլանդական սէյմին տուած Մեր յատուկ հրահանգի համաձայն:

2) 1908 և 1909 թ. թ. վճարումների համար աղբիւրներ ծառայելու են միլլիօն ֆօնդի եկամուտները, որոնք լրացվում են գլխաւոր ֆօնդի գումարներից:

3) Որովհետև յետագայ տարիների համար գլխաւոր ֆօնդի մնացորդ գումարները թերևս չը կարողանան ծածկել այդ ֆօնդով կատարվող սովորական անհրաժեշտ ծախքերը, ուստի 1910 և միւս տարիների վճարումները պէտք է ծածկվեն բացառապէս միլլիօն ֆօնդի եկամուտներից, իսկ պակասորդը տալու է ֆինլանդական սէյմը:

4) Զինուորական կարիքների վճարումները տրվում են այն ժամանակամիջոցներում, որ որոշում է ֆինանսների մինիստրը նախօրօք համաձայնութիւն կապելով ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետի հետ, բայց և այնպէս ոչ ուշ ամեն տարվայ վերջին քառորդից, որով քանի միլիօն մարկը 1908 և 1909 թ.թ. համար յանձնվելու են պետական գանձատանն այս տարվայ վերջին քառորդի ընթացքում:

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան ձեռքով ստորագրված է՝

«ՆԻԿՕԼԱՅ».

Լիվադիա, սեպտ. 24/7 հոկտ. 1909 թ.

ՆՈՐ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր, հոկտեմբերի 10-ին, տեղի կունենայ Պետական Դումայի նոր նստաշրջանի առաջին ժողովը:

Այս նստաշրջանը սկսվում է այն ժամանակ, երբ մեր երկիրը զբաղված է տեղական ինքնավարութեան ծրագրի մշակութեամբ:

Այդ ծրագրից դուրս էլ կան մի քանի խոշոր խնդիրներ, որոնք հերթական են մեր երկրի համար և անհամբերութեամբ սպասում են իրանց դրական լուծման:

Մենք, աջողութիւն ցանկանալով Պետական Դումայի պատգամաւորների աշխատանքներին, կը ցանկայինք, որ Պետական Դուման իր ամբողջութեամբ լայն պետական հայեացք ունենար և մեր երկրի բարենորոգչական կարիքների բաւարարութեան մասին:

Այդ կարիքների մասին մենք շատ անգամ խօսել ենք և կը խօսենք առաջիկայում:

ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ

Գաւառական մամուլը այս օրերս ունեցաւ մի ջերմ պաշտպան:

Դա պրէմիեր մինիստր Ստօլիպինն է:

Խօսելով գաւառական մամուլի գործիչներից մէկի հետ՝ մինիստր Ստօլիպինը յայտնեց, որ նա տալիս է գաւառական մամուլին առանձին կարևորութիւն և նշանակութիւն, համարելով նրան կենսական գործօն, որ արտացոլում է կեանքի արթնացնող և վերակենդանացնող կորովը իր մէջ:

Մինիստրի անհատական կարծիքը, թէ ո՛րն է գաւառական մամուլի օրգաններից լաւագոյնը և թէ ի՛նչ են ներկայացնում մայրաքաղաքի մամուլի օրգանները, դուրս է ներկայ յօդուածի քննութիւնից: Մենք մտադիր ենք կանգ առնել միայն գաւառական մամուլի նշանակութեան վերաբերեալ խնդրի վրա:

Արդարև գաւառական մամուլն ունի և պէտք է ունենայ մեծ նշանակութիւն: Մանաւանդ Ռուսաստանում, ուր պետութեան զանազան մասերը այնքան հեռու են միմեանցից և այնքան տարբեր պայմաններ ունեն ժողովրդի թէ տնտեսական և թէ կենցաղավարական զարգացման համար, անհրաժեշտ են արտայայտող, արտացոլող, դիտակցող, քննադատող օրգաններ:

Գաւառական մամուլը կարող էր վերցնել իր վրա արդիւնարար դեր այդ գործի մէջ:

Գաւառական մամուլ աւելի մօտ է հողին և ժողովրդին: Նրա դիտողութեան ասպարէզը, նրա թղթակիցների կազմը, նրա ազդեցութեան ալիքները պարփակված են մի որոշ շրջանում, որի առանձնայատկութիւնները, անշուշտ, և պէտք է անդրադառնան այդ մամուլի էջերում և զբաղեցնեն նրա գործողների մտածողութիւնները:

Այո՛, գաւառական մամուլը կարող էր էական դեր կատարել թէ տեղական ժողովրդի և թէ ամբողջ պետութեան համար: Սակայն պէտք է արձանագրել, որ յաճախ, և այն էլ շատ յաճախ, գաւառական մամուլը անկարող է հանդիսանում իր կոչմանը ծառայել և իրան վերապահված դերը արժանաւորագոյն կերպով կատարել:

Անկասկած՝ այդտեղ որոշ չափով դեր են կատարում գաւառում մամուլի տնտեսական պայմանները և լուրջ գրական ոյժերի համախմբման դժուարութիւնները. բայց աւելի ևս մեծ դեր են խաղում այն ձախորդ և դժուար պայմանները, որոնց մէջ գործում է գաւառական մամուլը:

Այն հանգամանքը, որ տեղական մամուլը շատ մօտ է հողին և գործող մարդկանց և ուրեմն աւելի լաւ կարող է արտայայտել տեղական կարիքները, նոյն այդ հանգամանքը ստեղծում է մի շարք ողբերգական դրութիւններ մամուլի համար: Գաւառական գործողների մէջ կան շատերը, որոնք հաճութեամբ չեն նայում այն բանին, որ իրանց գործունէութիւնը մշտական քննադատութեան տակ է, և շատ շուտ վիրաւորվում են ամեն մի ակնարկից, որ վերաբերում է նրանց գործունէութեան:

Եւ այդ պատճառով մենք ականատես ենք լինում մի տարօրինակ երևոյթի, որ որոշ տեղի լուրեր և օրվայ չարիքներ երևան են գալիս ոչ թէ տեղական մամուլի էջերում, այլ մայրաքաղաքի լրագրներում: Եւ որ աւելի յուսահատական է՝ գաւառական մամուլի համար երբեմն անպատիժ կերպով չէ անցնում նոյնիսկ այն, որ նա արտատպում է մայրաքաղաքի լրագրների հաղորդածները:

Եւ օր օրի վրա մենք արձանագրել կարող ենք, որ որոշ խնդիրների մասին խօսելը գաւառական մամուլի համար իրապէս հնարաւոր և տանելի է դառնում, երբ նոյն այդ խնդիրները ծեծվում և մշակվում են մայրաքաղաքի մամուլի օրգանների էջերում:

Գաւառական մամուլը, յիրաւի, կոչված է էական դեր կատարելու կեանքի մէջ, բայց նա, շնորհիւ մեր կենցաղավարական, կուլտուրական և ընդհանուր հասարակական հանգամանքների, դեռ չէ դրված այնպիսի պայմանների մէջ, որ կարողանայ ուժեղ կենսական գործօն դառնալ իրականութեան մէջ:

Եւ, յամենայն դէպս, ուրախալի է, որ պետական այնպիսի բարձր դիրք ունեցող անձ, ինչպէս է պրէմիեր մինիստրը, տալիս է մեծ նշանակութիւն գաւառական մամուլին և նայում է նրա վրա իբրև կեանքի խոշոր գործօններից մէկի վրա:

Ա. Քալանթար

ԿԱՅՍՐԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՏԱԼԻԱ

Վարշավա, 8 հոկտեմբերի

Պալատի մինիստրի հեռագիրը. «Այսօր Կայսերական գնացքը կանգ առաւ Բրեստ կայարանում: Նորին Մեծութիւնը, դուրս գալով վագօնից, ընդունվեց գեներալ-նահանգապետ գ.-ադ. Սկալօնից և Գրօդնայի նահանգապետ ի. գ. խ. Բօրզնէնկօյից յայտագրով: Միխայիլ եպիսկոպոսը Նորին Մեծութեանը մատուցեց սրբի պատկեր: Ազնուականութեան պատգամաւորութիւնը բաղդ ունեցաւ մատուցել աղ ու հաց: Աղ ու հաց մատուցին նաև միւս պատգամաւորութիւնները: Պլատֆօրմի վրա շարքերով կանգնել էին դպրոցական սաները՝ իրանց ուսուցիչներով: Նորին Մեծութիւնը անցաւ աշակերտների մօտով, ողորմած ուշադրութեան արժանացրեց հարցուփորձով: Ազգային օրհներգի և երկար չընդհատվող ուռաների բացագանչութիւնների տակ՝ գնացքը մեկնեց Բրեստից:

«Նոյն օրը Լուկօվ կայարանում Կայսրը բարեհաճեց ընդունել Սեդլեցկի նահանգապետ կամերհէր Վօլժինին յայտագրով: Այստեղ նոյնպէս բաղդ ունեցաւ ներկայանալ մի պատգամաւորութիւն ազգաբնակութեան կողմից, որ մատուցեց աղ ու հաց»: (Հ. Գ.)

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պօլիս, 8 հոկտեմբերի

Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, որ ստացել է ներքին գործերի մինիստրութիւնը Եմէնից, Մէհտին անձնատուր է եղած: Նրան արված է անձնական ազատութիւն: Պատանդ վերցված են նրա երկու որդիները: (Հ. Գ.)

Կ. Պօլիս, 8 հոկտեմբերի

Էնվէր-բէյ և Նիազի-բէյ մայօրների աստիճանները պակասեցվեցին:

(Հ. Գ.)

Կ. Պօլիս, 8 հոկտեմբերի

Բայրամի առիթով թիւրքական շքանշաններ բաժանվեցին «Չերնօմօրէցի» օֆիցերներին: Հրամանատար Բալը ստացաւ երրորդ աստիճանի «Օսմանիէ»: (Հ. Գ.)

Կ. Պօլիս, 8 հոկտեմբերի

Մինիստրների խորհուրդը որոշեց դէպի Դանուբ ուղարկել «Պօկօ-Շէվքէթ» յածանաւը: (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թաւրիզ, 8 հոկտեմբերի

Գեներալ Սնարսկին մեկնեց Թաւրիզից: (Հ. Գ.)

Թաւրիզ, 8 հոկտեմբերի

Թաւրիզում մնացած զօրամասի հրամանատարութիւնը ստանձնեց գնդապետ Զապլինը: (Հ. Գ.)

Թ Է հ ր ա ն.—Բաղէշահում տեղի ունեցած միտինգին հռետօրները խորհուրդ տուին թողնել կուսակցական երկպառակութիւնները, Պարսկաստանին հնարաւորութիւն տալ հանդիստ ապրելու, միացնել բոլոր ազգութիւնների կուսակցութիւնները, որպէսզի պատրաստ լինել դիմադրելու արտաքին թշնամուն: («Б.»)

Թէհրան, 8 հոկտեմբերի

Պետերբուրգում պաշտօնավարող պարսից դեսպանը փոխադրվեց Հռոմ: Նրա յաջորդ համարվում է Ուրմիայի այժմեան նահանգապետ Մուհտէշամ-ուս-Սալթանէն: (Հ. Գ.)

ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Բեռլին, 8 հոկտեմբերի

Մադրիդից հաղորդում են, որ ներքին գործերի մինիստրը, ցանկանալով նպաս-

տել Մաուրայի կաբինէտին և պահպանողական կուսակցութեանը՝ դուրս գալու դժուարին դրութիւնից, ներկայացրեց հրաժարականի խնդրագիր։ Մինիստր-նախագահը մերժեց այդ, որովհետև դեռ որոշում չէ կայացրել ստեղծված կացութեան վերաբերութեամբ։ (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ, 8 հոկտեմբերի

Մաուրան, յանձնելով իր հրաժարականի խնդրագիրը, պատճառաբանեց նրանով, որ լիբերալները կորականապէս յայտնել են թէ, նրանք ամեն միջոց գործ կը դնեն, որպէսզի կաբինետին հրաժարեցնել տան։ (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ, 8 հոկտեմբերի

Մաուրայի կաբինէտը հրաժարական տուեց։ (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Հռոմ, 8 հոկտեմբերի

Մինիստր-նախագահ Ջիօլէտտին և ռուսաց դեսպան իշխան Դոլգորուկին դեսպանատան քարտուղարի հետ երեկոյեան մեկնեցին Տուրին։

Հոկտեմբերի 13-ին Նէապօլ կը հասնի ֆրանսիական էսկադրան։ (Հ. Գ.)

—

Հռոմ, 8 հոկտեմբերի

Տիտտօնին և մինիստրութեան գլխաւոր քարտուղար Վօլլատին երեկոյեան մեկնեցին Ռակօնիջի։ (Հ. Գ.)

—

Հէլսինգֆօրս, 8 հոկտեմբերի

Գեներալ-նահանգապետի նախագահութեամբ կայացաւ սենատի տնտեսական դեպարտամենտի նիստը, ուր կարդացվեց բարձրագոյն մանիֆէստը զինուորական նպաստի մասին. որոշվեց հրատարակել մանիֆէստը և պատուիրագրել ստատս գրասենեակին վճարել պետական գանձարանին քսան միլիօն մարկ։ (Հ. Գ.)

—

Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ.—Ցանկալի է համարվում Պետական Դումայի այս նստաշրջանին ներկայացնել այն օրինագիծը, որով արքունի նաւթահողերը յանձնվելու են մասնաւոր մարդկանց մշակելու համար, պայմանագրերով։

Պետական Դումա մտցվեց նոր օրինագիծ պետական պրոմիսլային հարկի մասին։

Դատ է յարուցված Նարվայի եպիսկոպոս Ծնտօնինի դէմ։ Շարժառիթ ծառայում է այն կոչը, որով եպիսկոպոսը դիմեց իր հօտին և որի մէջ նա այն միտքն է յայտնում, թէ ինքնակալութեան սկզբունքները չեն համակերպվում քրիստոնէութեան ոգու հետ։

—

Բէլգրադ, 8 հոկտեմբերի

Արդարադատութեան մինիստր Րիբարաքը հրաժարական տուեց։ Առաւօտեան գումարվեց մինիստրների խորհուրդը ամբողջ կաբինէտի հրաժարականը քննելու համար։ Կօալիցիայի պահպանումը անյուսալի է ներկայանում։ (Հ. Գ.)

—

Բէլգրադ, 8 հոկտեմբերի

Սկուպշչինան գլադմունքներն ընդհատեց մինչև նոր կաբինէտ կազմվելը։ (Հ. Գ.)

—

Բուդապեշտ, 8 հոկտեմբերի

Առաւօտեան լրագիրները, քննելով արքայական խորհրդի երէկվայ նիստը, միաձայն յայտնում են, որ խորհուրդը ոչ մի փոփոխութիւն չը մտցրեց մինիստրական ճգնաժամի հարցի մէջ։ Նրանց տեղեկութիւնների համաձայն, կոմս Անդրաշին փորձել է խորհրդում յանձն առնել կաբինէտի կազմումը, բայց վերջ ի վերջոյ համաձայնութեան չէ եկել թագաւորի հետ։ (Հ. Գ.)

—

Բէլգրադ, 8 հոկտեմբերի

Նովակովիչի կաբինէտը հրաժարական տուեց։ (Հ. Գ.)

—

Սարատով, 8 հոկտեմբերի

Այրվեց Շտաֆի խոշոր ծխախոտի փաբրիկան։ Վնասները հաւասարվում են 1.150,000 րուբլու։ (Հ. Գ.)

—

Կոպէնհագէն, 8 հոկտեմբերի

Ֆօլկէտինգի աջակողմեանների ֆրակցիան առաջարկեց հերթական գործերին անցնելու մի բանաձև, որով անվստահութիւն է յայտնվում մինիստրնախագահ կոմս Հօլշտէյնին իբրև ղեկավարի և մինիստրութեան անդամի։ (Հ. Գ.)

—

Կոպէնհագէն, 8 հոկտեմբերի

Ֆօլկէտինգում արմատականները և սօցիալ-դեմօկրատները միացան աջակողմեանների առաջարկութեանը՝ անվստահութիւն յայտնելու կոմս Հօլշտէյնին։ Առաջարկութեան դէմ խօսեցին կառավարական մեծամասնութեան կուսակցութեան ներկայացուցիչները։ Մինիստր-նախագահը մատնանշեց, որ նրա գործելակերպը բոլորովին կոռեկտ էր, երբ խնդիրը—զինուորական նոր օրէնքներ մտցնել—նա լուծեց, ուստի և նրա համար միևնոյն է թէ ինչ տեսակ վճիռ կը կայացնէ պալատը։ Հետոյը մատնանշ է անում, որ բոլոր մինիստրները համերաշխ են նրա հետ։ (Հ. Գ.)

—

Բագու, 8 հոկտեմբերի

Երէկ երեկոյեան ժամը 11-ին հինգ զինված մարդիկ մտան «Եւրոպա» հիւրանոցը և բուֆէտչիկից պահանջեցին գանձարկղի բանալիները։ Սկսվեց կատաղի կռիւ ծառայողների հետ։ Հրդեհակաձգութիւնից մահացու վիրաւորվեց շվէյցարը, թեթև՝ նրա օգնականը, ծանր՝ դռնապանը։ Յանցաւորները փախան։ (Հ. Գ.)

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պօլիս, 27 սեպտեմբեր

Ազգային ժողովը իր սպասուելիք նիստը գումարեց մէկ օր առաջ։ Ինչպէս գրուած է արդէն, ժողովը դռնփակ անցաւ, այս անգամ նոյնիսկ մամուլի ներկայացուցիչներու ալ թոյլտուութիւն չըլլալով ներս մտնելու։ Ու թէև կարգ մը խմբագրող, իբրև երեսփոխան, ներկայ էին, բայց իրենց թերթերու մէջ, յաջորդ օրը, չտուին մանրամասնութիւններ ժողովի մէջ յուզուած հարցերու մասին. այդպէս խօսք առնուած էր դիւանի կողմէ։

Օրուան հարցն էր պատրիարքի հրաժարականը, որով զբաղած է ո՛չ միայն հայ հանրութքին միտքը, այլ և եւրոպացի թղթակիցներ, տեղական թերթերը անխտիր։ Մէկ օր առաջ, «La Turquie»-ի խմբագրող մը, այցելելով պատրիարքին իր բնակարանին մէջ, լսած է զինքը իր հրաժարականի ու պատրիարքներու իրաւասութեանցը ջնջումի հարցի մասին։ Պատրիարքը բուռն լեզուով կը գանգատի անարդարութեանց մասին, որոնք գործ դրուեցան՝ յանուն արդարութեան՝ Կիլիկիոյ մէջ։ Սա հարցումին, թէ Նորին սրբազնութիւնը պիտի պնդէ՞ իր հրաժարականին վրայ,

— Աւելի քան երբեք,—կը պատասխանէ Դուրեան սրբազան։—Կառավարութեան վերջին պատասխանը իմ թաքրիրիս, որուն մէջ պատճառաբանած եմ հրաժարականս, ոչ մէկ կերպով բաւարար է։ Կառավարութիւնը, գեղեցիկ, այլ տափակ=banale խօսքով մը, որուն անկեղծութիւնը ինծի կասկածելի է, կը կրկնէ, թէ իրեն համար ա՛լ չկայ թիւրք, հայ, յոյն, այլ միայն օսմանցիներ, ամենքն ալ ունենալով միևնոյն իրաւունքները արդարութեան առջև։ Արդարև լաւ փրազ, շատ սիրուն բառեր, բայց, դժբաղդաբար, առանց ընդհանուր խօսքեր են։ Հայ ազգը, իր պատրիարքին բերնովը, Բ. Դուռնէն կուզէ ճշգրիտ որոշումներ։ Իմ թաքրիրիս մէջ կառավարութեան ցոյց կուտամ իմ տեսութիւնս Ադանայի ոճիր և ցաւագին անցքերուն վրայ։ Անուանովը մատնանիշ կընեմ Ադանայի ու Հալէպի կարգ մը պաշտօնատարներ, որոնք հանրային շշուկներու և վկաներու ցուցմունքին համեմատ, կամբաստանուին թէ ո՛չ միայն մասնակցած, այլ և օգնած են այդ չուառական նահանգին կոտորածներուն։ Դատապարտուեցան, Ադանայի մէջ և ուրիշ քանի մը տեղեր, խեղճ ու կրակ խուժաններ՝ դրդուած ագէտ մոլեռանդութենէ և ուրիշներէ. բուն յանցապարտութիւնը աւելի բարձրերն է։ Եթէ կառավարութիւնը կուզէ որ հրաժարականս ետ առնեմ, պէտք է յայտարարէ, թէ նկատի առած է թաքրիրիս մէջ նշանակուած բոլոր կէտերը և պիտի պատժէ աղէտքին պատասխանատու ամեն չարագործները։ Առանց ատոր, երբեք վիճակի փոփոխութիւն չըլլար։

Գալով այն հարցումին, թէ ի՛նչ է նորին ամենապատուութեան կարծիքը Թիւրքիոյ մէջ քրիստոնեաներու առանձնաշնորհութեանց ջնջումի մասին, որու կը ձգտի յայտնապէս կառավարութիւնը, ըստ բացայայտ յայտարարութեան Հիլմի փաշայի և ներքին գործերու մինիստրի, պատրիարքը որոշ պատասխանած է հետևեալ կերպով.

— Տակաւին պաշտօնական ոևիցէ տեղեկութիւն չունիմ։ Սակայն կրնամ ձեզի յայտարարել, որ մենք ոգի ի բուն պիտի պաշտպանենք մեր առանձնաշնորհութիւնները։ Ձեռք ձեռքի տուած յոյնաց պատրիարքի հետ, պիտի զգացնենք անհրաժեշտութիւնը՝ այդ առանձնաշնորհումներու, որոնք տրուած են ու դարերով պահպանուած առաջին Յաղթականին իմաստութիւնովը ու վեհանձնութիւնովը։ Այդ առանձնաշնորհութիւնները կերաշխաւորեն գոյութիւնը քրիստոնեայ ազգերու, ինչպէս լաւ կըմբռնեն հայերն ու յոյները, իրենց բարոյական ուժերովը միացած մեր բոլորտիքը, այս դժնդակ բոպէներում։ Եթէ ջնջուին այդ առանձնաշնորհութիւնները, տարակոյս չկայ թէ կայսրութեան մէջ դէպի կործանում պիտի դիմեն քրիստոնեայ ազգութիւնները։ Ազգայնական շարժումը, որ կարծես կը ծրագրուի, կը պարտաւորէ մեզ, ակամայից պաշտպանողական ուղղութիւն բռնել։ Հրաժարիլ մեր ազգութենէն ոչ ուրացութիւն է, ոչ հերոսութիւն, այլ պարզապէս ազգային գձձութիւն։

«Թէ կը խորհի՞ք գործակցիլ, Թիւրքիոյ մէջ, յունական տարրին հետ»—հարցումին ալ պատասխանած է սապէս.

— Ինչո՞ւ ոչ։ Ո՞չ ապաքէն միևնոյն են մեր շահերը։ Թէ մենք և թէ անոնք, երկուքս ալ, պաշտպանողականի մէջ ենք. և սակայն կը սպասենք, որ յունաց պատրիարքի կողմէ դիմում ըլլայ՝ վճռականօրէն գնելու ամուր և միաբան գործակցութեան մը հիմքերը։

Այցելու օրագրողը, մանր մունր հարցմունքներէ ետքը, կըսէ թէ շնորհակալութեամբ մեկնած է իրեն եղած բարեացակամ ընդունելութենէն, սքանչացած Դուրեան սրբազանի պաղարիւնութեանն ու իր լեզուին յանդգնութեանը (admirant son sangfroid et la hardiesse de son langage)։

Մեր պաշտօնատարները, երկրին ո՛ր կողմն ալ ըլլայ, լաւ բանը ընելու, լաւը գործադրելու շատ ընդունակութիւն ցոյց չեն տար, լաւին համար ականջ չունին, իսկ գէշը գործադրելու համար պատրաստ են. ի հարկին գիշերուան քունն իսկ կը ծախեն՝ բոպէ մը չկորսնցնելու։ Օրինակով մը բացատրեմ։ Իզմիտի թեմին մէջ կառավարական գործակալներ զինուորագրութեան կը սկսին իրենց ուզած եղանակով։ Առաջնորդը, Ստեփաննոս եպ. Յովակիմեան, թաքրիր մը ուղղելով տեղին կառավարիչին, անոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ անտեղի վարմունքներու մասին և կը յայտարարէ, որ, զինուորագրական գործողութիւններու սկսելէ առաջ, պէտք է սպասեն մինչև պատրիարքարանէ հրահանգ ստանայ վիճակին առաջնորդութիւնը։ Կառավարիչը որովհետև հօտատութիւն ունեցած է, որ թերթերու մէջ անհիմն բաներ կը գրուին պատրիարքական և առաջնորդական իրաւասութեանց մասին, կը բողոքէ առաջնորդին դէմ, ըսելով որ իրաւունք չունի այսուհետև թաքրիրներ գրելու։ Զարմանալին սա է, որ արդարադատութեան մինիստրն ալ, իրաւացի գտնելով Իզմիտի կառավարիչին ուղղութիւնը, աննպաստ դիտողութիւն գրած է պատրիարքարանի՝ Նիկոմիդիոյ սրբազան առաջնորդի թաքրիրի մասին։

Այդ հարցը, օրերէ ի վեր, կրկնուեցաւ իբրև շատ ծանր պարագայ մը, որ տեղի ունեցած ըլլայ առաջնորդ սրբազանի կողմէ։ Մինչև այսօր կը ստուգուի, որ առաջնորդը պարզօրէն ուզած է ուշադրութիւն դարձնել տալ ագէտ գործակալներու բիրտ ըմբռնումի մասին։ Եւ որովհետև թաքրիր կայ հարցին մէջ, կառավարիչը, իբրև շատ հաւատարիմ պաշտօնեայ, ուզած է կեղրոնի իշխանութենէն աւելի փութկոտ գտնուիլ և գործնական հաւատքը տալ առաջնորդական իրաւասութեանց ջնջումին։ Դատական մինիստրն ալ, իրեն եղած դիմումը գրկաբաց ընդունելով, շտապած է իր իբրև օրինական զիտողութիւնները պատրիարքարանի հաղորդել։

Ազգային ժողովի դռնփակ նիստին համար գրեմ ինչ որ ներելի է։ Առհասարակ պէտք է ըսել, թէ նոյն օրը երեսփոխանութիւնը ըմբռնած էր, որ շատ լուրջ խրոցութիւններու առջև կը գտնուէր։ Այն երեսփոխաններն ալ, որոնք նորամուտ «ազգասէրներ» են, աղմկալից խօսելու տրամադիր եղած էին միշտ, բաւական զգաստ երևոյթ ստացած էին։

Վարչութեան երկու ժողովները, քաղաքական ու կրօնական, բերած էին իրենց առանձին տեղեկագիրները։ Առաջինը, յայտնելով թէ ինչ դժուարութեանց դէմ կըռուած է և տակաւին կը գտնուի ինչ խոչընդոտներու դէմ, յանձն չառներ վըստիլ և պարտք կը զգայ իր ուժերը լարել յանձն առած պարտականութեանցը մէջ։ Վարչութիւնը, ինչպէս որ յայտարարուած էր անկէ առաջ, յոյս ունեցած էր և բաւական վստահութիւն դրած պետութեան գործադիր իշխանութեանը բարեսէր դիտաւորութեանը մասին՝ Կիլիկիոյ մէջ արդարութեանց գործը դիւրացնելու համար։ Պատրիարքի հրաժարականը ուրիշ արդիւնք չպիտի ունենար, եթէ ոչ, անուղղակի ճամբով մը, օժանդակել դահլիճին բարեացակամ դիտաւորութեանցը։

Դահլիճը, յանկարծ, իր դէմ ունեցած էր զինուորականութիւնը։ Պատրիարքարանը բողոքած էր զինուորական ատեաններու արդարադատութեանը դէմ։ Դահլիճը խոստացած էր վերաքննութիւններով օրինական պահանջներ ստեղծել ու չարագործները, որոնք անպարտ արձակուած էին, դատապարտել։ Զինուորականութիւնը բողոքեց, առարկելով թէ իր վճիռները անբեկանելի են։ Դահլիճը, այստեղ, ցնցուած է՝ և, առհասարակ, քարացած զինուորական պատնէշին առջև։

Անուղղակի խօսքերով ըսուած է, որ դահլիճը կը գտնուի անխորտակելի պատուարի մը առջև, առանց, սակայն, դադրելէ ունենալու հայ ազգին համար, Կիլիկիոյ աղէտողներուն համար, բարի տրամադրութիւնները։

Կրօնական ժողովը, յայտնելով թէ ալ ինքը ոչինչ լաւ կը գտնէ իր գործակցութեանը մէջ, կը յայտարարէ, թէ քանի որ պատրիարք չկայ, ինք աւելի լաւ կը համարի ձեռնթափ ըլլալ. ու կը հրաժարի։

Ազգ. ժողովը աւելի խոհեմ գտաւ վարչութեան քաղաք. ժողովին ուղղութիւնը, ուստի, մերժելով կրօնականին հրաժարականը, փափագ յայտնեց, որ համերաշխաբար գործեն վարչութեան երկու ժողովները՝ անփշխանութեան չմատնելով ազգ. վարչական վիճակը։

Ազգ. երեսփոխանութիւնը, անտեղի համարելով աճապարանք ընելու իր որոշումի մէջ պատրիարքի հրաժարականի մասին, ներքին կանոնագրի համեմատ, իրաւունք տուաւ ատենապետաց դիւանի անդամներուն՝ վարչութեան հետ ուսումնասիրել բոլոր այն ներքին հարցերը, որոնք կապ ունեցած են պատրիարքի հրաժարականի հետ, և ըստ այնմ տեղեկագրել ժողովին։

Ժողովին բոլոր ջանքն է կարենալ օրինաւորապէս իր աթոռը բերել պատրիարքը և, պաշտօնի վրայ կանգնած, այնպէս պաշտպանել ազգ. իրաւունքները։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՀԱՆԳ. ՅԱՏՈՒԿ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏԵՐԸ՝ ԶԵՄՍՏՎՕ ՄՏՑՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Խորհրդակցութեան երկրորդ նիստը սկըսվեց Գ. Վ. Գիլազավայի զեկուցումով՝ թէ ինչու անընդունելի է Համերկրական, ընդհանուր Անդրկովկասեան զեմստվօյեան մարմին։ Ըստ զեկուցողի՝ զեմստվօյի, տեղական ինքնավարութեան պաշտօնը—ֆունկցիան տեղական կարիքների, տնտեսութեան մասին հոգալն է։ Չը կան ընդհանուր կով-

---

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՑՈ՞ՒՄ Է ԹԻՒՐՔԻԱՆ

III*)

Ինչպէս տեսանք, Թիւրքիայի ազգութիւնների միջև չը կայ որևէ միութիւն, կապ. փոխարէնը կան բաժանող, իրարից հեռացնող շատ հանգամանքներ։ Եւ որ ամենակարևորն է՝ քաղաքական մարմինը բաժանող, ցախջախիչ ույժերը գործում են ոչ միայն ներսից, այլ և դրսից։ Այս հանգամանքը Թիւրքիայի համար ամենավտանգաւորն է։

Միջերկրականի ափերը միշտ եղել են հին և նոր ժամանակներում հզօր պետութիւնների նուաճող ձգտումների առարկայ։ Սիրիան, Պալեստինը, Փոքր Ասիան հազարամեայ պայքարի թատերաբեմ են եղել իրար հետ ռազմական-առևտրական ասպարիզում մրցող պետութիւնների մէջ։ Այստեղ մրցել են Եգիպտոսը, Ասորեստանը, Յունաստանը, Պարսկաստանը և այլն։ Այս տեղերով երկաթէ կառքով անցաւ իշխող Հռոմը և հազարաւոր տարիներ անջնջելի հետքեր թողեց իր պղնձից և քարից կերտված կուլտուրայի։ Այստեղ Բիւզանդիօնը ընդհարվեց արաբների հետ։ Այստեղ էին խռընվում և մրցում Եւրոպայի ջահել ազգերը՝ վենետիկցիք, իտալացիք, սպանացիք։ Նրանց հանդէպ Ասիայից բարձրացան և հեղեղեցին մարդկային ծովի նոր ալիքներ՝ թիւրքերը, թաթարները։ Եւ ամենքը այստեղ խաչակալեցին իրանց սուրերը։ Սիրիայում, Պալեստանում չը կայ կարծես մի թիզ հող, մի կտոր քար, որ ողողված չը լինի գարաւոր կռիւների ընթացքում մարդկային արիւնով։

Վերջին չորս դարի ընթացքում այդ երկիրները գտնվում էին ծանր լեռարգելական քնի մէջ՝ թիւրքերի իշխանութեան տակ։ Բայց արդէն անցեալ դարի սկզբին այստեղ սկսեց նշմարվել Եւրոպայի ազդեցութիւնը։ Եւ Լեվանտը կրկին ընկաւ իր սովոր մրցման ասպարէզի մէջ։ Ներկայումս այստեղ սկսվում է Անգլիայի և Գերմանիայի միջև հզօր և լարված պայքարի խճիճը։

Պարզ է, որ Եգիպտոսը այլևս չէ պատկանում Թիւրքիային. այստեղ Ջրանցքի մօտ, որ ունի ահագին նշանակութիւն հին աշխարհի համար, պինդ և յարմար նստել է Անգլիան։ Եւ ոչ միայն նա նստած է Եգիպտոսում, այլ ունի ակնյայտնի ձգտումներ գրաւելու թիւրքական այլ նահանգներ, որոնք կարող կը լինէին կազմել մի ընդհանուր կամուրջ Հնդկաստանի և Եգիպտոսի միջև Հարաւային Պարսկաստանի վրայով։ Անգլիայի տնտեսական հզօրութիւնը, ի հարկէ, նրա գաղութներն են կազմում։ Դրանք են նրա ծանրութեան կենտրօնը, և Անգլիան գործադրում է ամեն ջանք, որ ցիրուցան եղած գաղութները ի մի հաւաքէ, միաւորէ։ Գոնէ այդ ջանքերը պարզ նկատելի են Մերձաւոր Արևելքում։ Անգլիացիք հողեր են գնում Սիրիայում՝ Բասրայի, Դամասկոսի և Երուսաղէմի վիլայէթներում։ Անգլիացի Վիլկօկս նոբերս կօնցեսիա է ստացել ամբողջ Միջագետքը ոռոգելու համար։ Անգլիացիք տեղացիների անուանական պայմանագրով աշխատում են Սիրիայում երկաթուղիներ կառուցանել, օրինակ Տրիպօլից Հալէպ։ Այդ երկաթուղին կարող կը լինի ծառայել իբրև սկիզբ նոր «Բաղդադեան» գծի, Միջերկրականի ափերից դէպի Պարսից ծոցը։ Դա հին անգլիական նախագիծ է։ Եւ պիտի արդար լինել. այդ նախագիծը աւելի աջող է, քան գերմանացիների Բաղդադի երկաթուղու նախագիծը։ Ոչինչ, որ արտօնութիւնը կը տրվի մի թիւրքահպատակի. ձեռնարկութիւնը վերջ ի վերջոյ կը դառնայ անգլիացիների սեփականութիւն։ Չէ՞ որ Սուէզի Ջրանցքը շինեցին ֆրանսիացիք, իսկ այժմ ամբողջովին գտնվում է անգլիացիների ձեռքին. նրանք յետ գնեցին խըդիվի և մասնաւոր անձերի բաժնետոմսերը և գործին տուին իրանց կազմակերպչական հանճարը և կուլտուրականութիւնը, տիրանալով ամբողջ ձեռնարկութեանը։ Ջրանցքը բացվելուց 99 տարի հետքը նա պիտի, ըստ պայմանի, դառնայ Եգիպտոսի սեփականութիւն, իսկ որովհետև երկիրն այդ ժամանակ Անգլիայինը կը լինի, ուրեմն և Ջրանցքը կը դառնայ անգլիական։

Փոքր Ասիայի հարաւային մասը գտնվում է Ֆրանսիայի և գլխաւորապէս Անգլիայի ազդեցութեան տակ։ Զմիւռնիայի մօտ կան մինչև անգամ անգլիական գաղութներ։

Անգլիան չէ սիրում ճնշել ազգութիւններին՝ Աւստրիայի նման։ Նա իր լեզուով, կուլտուրայով, եկեղեցով բռնութիւն չէ գործ դնում հպատակ ազգութիւնների վրայ։ Իրանք հպատակները կը գան և կը վերցնեն՝ ինչ հարկաւոր կը լինի՝ և դեռ շնորհակալ կը լինեն։ Անգլիան սիրում է իր հպատակ ազգերին տալ ազատութիւն, հանգիստ, որովհետև ինքը սիրում է այդ բաները։ Եւ շնորհիւ այդ քաղաքականութեան՝ նա շատ առաջ կը գնայ այժմեան դեմ. օկրատիկ հոսանքների ժամանակ։

Այդպէս՝ գրեթէ բոլոր ասիական նահանգները մէջքը ուղղած են Թիւրքիայի կենտրօնին, իսկ երեսները՝ դէպ եւրոպական երկիրները։ Այդ նահանգներից ամեն մէկը գտնվում է եւրոպական մեծ պետութիւնների տնտեսական և քաղաքական ազդեցութեան, ձգողութեան շրջանում։ Իսկ արժէ խօսել Եւրոպական Թիւրքիայի մասին։ Այստեղ, նոյն իսկ ռուս հասարակութիւնը, որ այնքան անգիտակ է միջազգային քաղաքական գործերին, կարող է մատների վրա համարել բոլոր հանգամանքները։ Այստեղ Թիւրքիան ամեն կողմից շրջապատված է գայլերով։ Չենք խօսի Ռուսաստանի մասին։ Նրա աւանդական քաղաքականութիւնը՝ «քշել Եւրոպայից թիւրքերին և վերականգնել յունական թագաւորութիւնը» այժմ գտնվում է հիւանդոտ ձևափոխման մէջ։ Աւելացրու դրան, որ մեր կառավարութիւնը, կռուելով «Ներքին թշնամու» հետ, նահանջում է դրսի թշնամու առաջ։ Որովհետև ստիպված պիտի խոնարհվի «Ներքին թշնամու», իմա՛ ռուս հասարակութեան առաջ։

Թիւրքիայի ոխերիմ և վտանգալից թշնամին փոքր Բուլղարիան է։ Նրա խոլը նստած և տարփածու բաղձանքը Կ. Պօլիսն է։ Եւ եթէ Բուլղարիան և Թիւրքիան խօսում են դաշնի, բարեկամական յարաբերութիւնների մասին, ապա դա երկու ըմբիշների դաշն ու բարեկամութիւնն է. այսօր հաշտութեան ձեռք են մեկնում, իսկ վաղը գոտեմարտի են բռնվելու։ Եւ մէկը պիտի յաղթվի։

Ես անգամ չեմ էլ ուզում խօսել Աւստրիայի մասին։ Այնքան ամենքի համար պարզ է նրա քաղաքականութիւնը Բալկաններում։ Աւստրիային հարկաւոր են Մակեդոնիան՝ Սալոնիկի հետ։ Եւ թիւրքական սահմանադրութիւնն իսկի յետ չի կանգնեցնի աւստրիական և գերմանական սուինները։ Թիւրքիայի նոր ազատութեան ամենաքաղցր օրերին Աւստրիան վերջնականապէս իւրացրեց Բօսնիան և Հերցեգովինան։ Կը պատրաստէ առիթ և դէպ՝ էլ առաջ գնալու։

Նոյնպէս պահանջկոտ հարևան է Թիւրքիայի համար Յունաստանը։ Սա էլ նոյնպէս սահմանադրութեան օրերին աշխատեց սեփականացնել Կրետէն։ Ի հարկէ կղզին յունական երկիր է իսկ նրա՝ Յունաստանին միանալը՝ մօտիկ ապագայի խնդիր, մի քանի միջազգային ձևականութիւններից յետոյ։ Բուլղարիայից և Աւստրիայից ոչ պակաս Յունաստանը ատամներ է ցցել Մակեդոնիայի վրայ։

Վերջապէս դժբաղդ Սերբիան։ Նա չէր ուզում ճանաչել Բօսնիայի և Հերցեգովինայի գրաւումը, ապացուցանում էր, որ Աւստրիան, զաւթելով թիւրքական երկիրները, վնասում է նրա կենսական շահերին։ Միամիտ քաղաքագէտը կը հարցնէ. «Բայց միթէ միևնոյնը չէ Սերբիայի համար, թէ ո՛ւմ են պատկանում այդ երկիրները՝ Աւստրիայի՞ն թէ՞ Թիւրքիային։ Բոլորովին միևնոյն բանը չէ. հէնց էականը նա է, որ Թիւրքիայի շուրջ բոլոր քաղաքականութիւնը հաշուած է նրա մահվան վրայ։ Թիւրքիայից կարելի է ժառանգութիւն ստանալ, վերջապէս խլել. նա Գերմանիան և Աւստրիան չէ։ Հասկանալի է նոյնպէս, որ Սերբիայում չէ մարել ցանկութիւնը փոխարէն բաւարարութիւն ստանալ Նովօբազարի սանջակը ի հաշիւ սահմանադրական Թիւրքիայի։

Դուք տեսնում էք, որ ո՛չ ներքին կազմը, ո՛չ միջազգային դրութիւնը բարեյաջող չեն սահմանադրական Թիւրքիային։ Եւրոպական քաղաքականութիւնը Թիւրքիայի վերաբերեալ ըստ էութեան չէ փոխվել բոլորովին, և եթէ փոխվի՝ միայն ձևի կողմից է լինելու։ Այդ քաղաքականութիւնը ամբողջովին ուղղված է Թիւրքիան մաս-մաս բաժանելու։ Եւ երբ երիտասարդ-թիւրքերը միամիտ պարծենկոտութեամբ բացագանչում են՝ «Մենք, օսմանցիներս, մեծ ազգ ենք», դիպլօմատիկ Եւրոպան հեգնօրէն ժպտում է. թող զուարճանան։ Եւս առաւել որ դրանից ո՛չ մի վնաս չէ հասնում եւրոպական քաղաքականութեան։ Անգամ հակառակը. սահմանադրութիւնը շատ հեշտ կարելի է գործադրել՝ հպատակներին հասնելու համար։

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» № 222.

կասեան տեղական կարիքներ, իսկ եթէ նրանք գոյութիւն էլ ունեն, ապա կրում են պետական կարիքների բնոյթ (համալսարան, բարձր դպրոցներ երկրի մէջ և այլն)։ Համերկրային զեմստվօյեան մարմինը շատ-շատ պիտի խլէ նահանգական զեմստվօների մի քանի ֆունկցիաները, որ իսկի ցանկալի չէ։ Բայց եթէ առաջ գան այնպիսի կարիքներ, պահանջներ (սով, մորեխ, ժանտախտ և այլն), այն ժամանակ զեմստվօները կարող են համագումարներ կազմել։ Եւ համագումարների իրաւունքը պիտի նախատեսված լինի Կովկասի զեմստվօյի կանոնադրութեան մէջ։

Միւս զեկուցող բժ. Ա. Ջիշեբը ծանօթացրեց խորհրդակցութեան անդամներին այն հիմնարկութիւնների հետ, որոնց բիւջէն հոգվում է այժմ ընդհանուր կովկասեան զեմստվային ծախսերից։ Այդ հիմնարկութիւնները՝ ծննդաբերական ինստիտուտը, Միքայէլեան հիւանդանոցը, ֆելդշերների ուսումնարանը և այլն, պահվելով երկրի ծախսով, իսկապէս ծառայում են Թիֆլիսի կարիքներին. Նրանցից օգտվողների մեծագոյն տոկոսը ընկնում է Թիֆլիսեցիների վրա։ Այդ հիմնարկութիւնների վրա ծախսվում է մօտ 320 հազար և գուցէ աւելի փող։ Ի՞նչ դրութեան մէջ պիտի ընկնեն սրանք համերկրային զեմստվօ չը լինելու դէպքում։ Պարզ է, որ դրանց ծախսերը միայն հոգալ այսուհետև Թիֆլիսի նահանգը չէ կարող։ Առանց որոշում կայացնելու այդ մասին, խորհրդակցութիւնը անցնում է միւս նիւթերին *)։

Համերկրային զեմստվօյի պաշտպանները՝ Քալանթար, Վերմիշեվ, Սահակեան ապացուցանում են, որ կան ընդհանուր կարիքներ, որոնց պլանաձև գոհացումը կարելի է սպասել միայն համերկրային զեմստվօյից։ Քալանթարը ասաց, որ համերկրային զեմստվօյի դէմ չը կան լուրջ առարկութիւններ, բացի ֆինանսականից։ Կան խոշոր կարիքներ, որոնց լրացնել կարող է միայն այդ զեմստվօն (բնութեան արհաւիրքներ, ոռոգման հարցը, չուողների թեթեւութեան կանոնաւորումը, երկրի ընդհանուր շահերին ծառայող հիմնարկութեանց պահպանումը, ծննդաբերական ինստիտուտ, ֆելդշերների ուսումնարան, ուսուցչական սեմինարիաներ և այլն)։ Իսկ եթէ մեր բիւջէն չէ ներում, ասաց նա, այդ ժամանակ ուրիշ բան է, թող պակասը լրացնեն օրէնքով նախատեսված համագումարները։

Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ ընդունվեց մեծամասնութեամբ Ա. Խատիսեանի առաջարկած բանաձևը.—«Խորհրդակցութիւնս համերկրային զեմստվօն ներկայումս անիրագործելի է նկատում նախ ֆինանսական տեսակէտից, մէկ էլ նրա ֆունկցիաները կարող են կատարել գաւառական և նահանգական զեմստվօները, բայց անհրաժեշտ են զեմստվօյեան զանազան մարմինների համագումարներ, համախմբումներ՝ օրէնքով նախատեսված»։

Նիստը վերջացաւ իշխ. Ա. Արղութեանի գեղեցիկ մշակված մանրամասն զեկուցումով՝ մանր զեմստվօյեան մասնիկների մասին։

Երրորդ նիստը, հոկտեմբերի 8-ին, ցերեկվայ ժամը 2-ից մինչև $6^1/_2$-ը, ամբողջովին նուիրվեց մանր զեմստվօյեան մասնիկների քննութեան։ Լսվեցին հարցը զանազան կողմից լուսաբանող զեկուցումներ—Մդիվանու, բժ. Գեդեվանովի, Ա. Քալանթարի, իշխ. Ջելօկայեվի։ Ապա սկսվեցին մտքերի փոխանակումներ։ Պէտք է նկատել, որ այս նիստում առաջին անգամ գործունեայ մասնակցութիւն ցոյց տուին գիւղացիների ներկայացուցիչները. շատերը նրանցից ճառեր արտասանեցին, որոնք լսվեցին ծափահարութիւններով։ Պարզվեց, որ սկզբունքային հակառակորդներ չը կան այս հարցում ներկայ խորհրդակցութեան մէջ և որ մանր զեմստվօյեան մասնիկների իսկոյն մտցնումը շատ մօտ է գիւղացիների ներկայացուցիչների սրտին, որ անշուշտ կը յայտնագործէ քուէարկութիւնը, որ յետաձգվեց միւս նիստին։

ՀԱՅ-ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Հինգշաբթի, հոկտեմբերի 8-ին, կայացաւ հայ-վրացական բանասիրութեան աշխատաւորների ժողովը Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան դահլիճում։

Ա. Քալանթար և Ե. Տակայշվիլի զեկուցին, որ նրանք մշակել են հայ-վրացական բանասիրութեան աշխատաւորների համագումարի ծրագրի կէտերը և առաջարկեցին ժողովի քննութեան։

Համագումարը պէտք է տեղի ունենայ Թիֆլիսում առաջիկայ 1910 թուականի յունիս ամսի 9—16-ին։ Նա պէտք է զբաղվի մի շարք խնդիրներով, որոնք պէտք է պատկանեն հետևեալ բաժանմունքներին. 1) պատմութիւն, 2) լեզուաբանութիւն, 3) գրականութեան պատմութիւն, 4) հնագիտութիւն։ Զեկուցումները կարող են լինել գրաւոր և բանաւոր։ Ընդհանուր ժողովների պարապմունքները կը լինեն ռուսերէն լեզուով, իսկ սեկցիաներում կարող են կատարվել և ուրիշ լեզուներով։ Համագումարին մասնակցողները վճարում են 1 րուբլի։

Ժողովը ընդունեց այդ ծրագիրը և որոշեց՝ 1) հաղորդել այդ մասին ակադեմիկոս Մառրին, խնդրելով, որ նա միջնորդէ Գիտութիւնների Ակադեմիայի առաջ ընդունելու Համագումարը իր հովանաւորութեան տակ և 2) բանակցութեան մէջ մտնել հայ-վրացական բանասիրութեան աշխատաւորների հետ պատրաստվելու Համագումարի համար։

*) Հետաքրքրական է այս դէպքում այն անձերի դրութիւնը, որոնք ջանակով են Թիֆլիսը հանել նահանգական զեմստվօյի իրաւասութիւնից։ Ցրեթացս 30 տարվայ քաղաքս օգտվել է համերկրային աղբիւրներից իր բնակիչների համար, թեթեւացնելով քաղաքային կառավարութիւնը, իսկ այժմ քաղաքացին չէ ուզում կրել զեմստվօյեան հարկեր, որոնք իբր թէ գործադրվում են բացառապէս գիւղերի վրա։

Ծանօթ. թղթակցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Այսօր Պետերբուրգում բացվում է Պետական Դումայի աշնան նստաշրջանը։

◆ Պետերբուրգից վերադարձած Թիֆլիսեցիների ասելով այնտեղ Պետական Դումայի և Խորհրդի անդամների մէջև կազմվել է Կովկասի բարեկամների մի խմբակ, որ իրան նպատակ է դրել անցկացնել տալ այն բարենորոգումները և օրէնագծերը, որոնք կարող են նպաստել կովկասեան ազգաբնակութեան կուլտուրական բարգաւաճման։ («Л.»)

◆ Պետերբուրգից «Каспий»-ին հեռագրում են. «Ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ Վրաստանի էկզարխի աթոռը գրաւելուց հրաժարվեցին ֆինլանդական Սերգիյ, Վարշավայի Նիկոլայ և Տվէրի Ալէքսէյ եպիսկոպոսները, սինոդական շրջաններում, ինչպէս յայտնում են լրագիրները, տրամադրված են յիշեալ պաշտօնը առաջարկել Սուխումի նախկին եպիսկոպոս Կիրիոնին»։

◆ Էջմիածնից ստացված տեղեկութիւնները հաղորդում են, որ որոշված է եկող շաբաթ օր, հոկտ. 17-ին, կատարել եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն։ Վեհ. Կաթողիկոսը այն միտքն է յայտնել, որ հայոց եկեղեցու կանօնով, եպիսկոպոսական աստիճան պէտք է տալ միայն այն վարդապետներին, որոնք ընտրված են թեմերի առաջնորդ։ Այդպիսի վարդապետներ 3 հոգի են—Մուշի առաջնորդ Ներսէս վ. Խարախանեան, Ատրպատականի առաջնորդ Կարապետ վարդապետ և Աստրախանի առաջնորդ Մխիթար վարդապետ։

◆ Տիւբինգէն քաղաքում նորերս վախճանված տիկին Դարիա Ա. Մանթաշեանի մարմինը բերվելու է Թիֆլիս։ Այս առիթով մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի առաջնորդը, ի նկատի ունենալով, որ 1) հանգուցեալի ամուսին Ալէքսանդր Մանթաշեան 40,000 րուբլի է ծախսել Վանքի մայր եկեղեցու նորոգութեան համար, 2) 200,000 րուբլի նուիրեց Ներսիսեան դպրոցի շինութեան համար, 3) 40,000 ր. է նուիրել Էջմիածնի նորոգութեան համար, և 4) վերջապէս, դեռ շատ տարիներ առաջ, նա գնել է կօնսիստորիայից Վանքի բակում մի կտոր գետին՝ տոհմական դամբարանի համար,—միջնորդել է հեռագրով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ թոյլ տալ ամփոփել հանգուցեալի աճիւնը Վանքի եկեղեցու բակում։

◆ Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատար գեներալ Շատիլովը հնարաւոր գտաւ փոխել կովկասեան զինուորական-նահանգական դատարանի վճիռը Թէլաւի վաճառական Եարալեանի յափշտակիչներ Միխայիլ Ցինցաձէի, Սոլոմօն Բուխարաշվիլու, Ալէքսանդր Գոգօշվիլու, Աբրահամ Ջամակշվիլու և Ռոման Մէտօդիշվիլու վերաբերութեամբ, փոխարինելով մահվան պատիժը ցմահ տաժանակիր աշխատանքներով, զրկելով նրանց բոլոր իրաւունքներից։

◆ Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատարը արգելք չը գտաւ թոյլատրելու հանգանակութիւն սկսելու Կովկասի նահանգների և շրջանների մահմէդական ազգաբնակութեան մէջ (մօտ 100 հազար րուբլի) Կիսլավօդսկում մզկիթ կառուցանելու համար, այն պայմանով, որ յիշեալ հանգանակութիւնը յանձնվի յատուկ հաստատված յանձնաժողովի, որի գործունէութեան վրա կը հսկէ իշխանութիւնից նշանակված մի անձն, և որպէսզի յանձնաժողովը իր ստացած գումարները ուղարկէ Թերեքի շրջանի կառավարչին։

◆ Հողային բարեկարգութեան գլխաւոր կառավարչի կովկասեան լիազօրի դիւանատունը վճռել է զննել ամբողջ Մուղանի դաշտի հողը։

◆ Համաձայն քաղաքային դումայի ընտրութեան, Կովկասի Փոխարքան հաստատել է Գանձակի քաղաքագլխի պաշտօնում Ասկէր-բէկ Ադիգեօզալօվին նոր քառամեակի համար։

◆ Մեր խմբագրութիւնը ստացաւ Կ. Պոլսից Զարդարեան հրատարակչական տան մի նոր հրատարակութիւնը, որ կրում է այս վերնագիրը. «Յիշատակարան. Հայ երեւելիներու կենսագրութիւնները, լուսանկարները, ձեռագիրները, գրութիւնները և այլն, 1512—1902. հայկական տպագրութեան 400-ամեայ յօբելեանի առիթով, գեղարուեստական շքեղ տպագրութեամբ, կազմեց Վ. Գ. Զարդարեան»։ Առ այժմ հրատարակվել է 2 պրակ, որոնք ամփոփում են Խրիմեանի, Մ. Նալբանդեանի, Յարութիւն ամիրա Պէզճեանի, Փօթօս Օտեանի, Արմենակ Հայկունու, դօքտօր Յ. Քեաթիպեանի, Ղուկաս կաթողիկոսի, Փօղօս Պաալեանի, Սահմանադրութեան հաստատողների, Մկրտիչ ամիրա Ճէզայիրլեանի և Կարապետ վարդապետ Շահնազարեանցի կենսագրութիւնները և լուսատիպ պատկերները։ Տպագրութիւնը շքեղ և գեղեցիկ է։ Ամէն մի պրակը արժէ 2 ղրուշ։ Աջողութիւն ցանկալով այս նոր գրական ձեռնարկութեան, մի նկատողութիւն կանէինք, այն, որ աշխատելու է կենսագրութիւնները տալ կամ ժամանակագրական կարգով, կամ որոշ ներքին կապ պահելով կենսագրութիւնների մէջ, այնպէս որ կենսագրութիւնների մի որոշ համախմբութիւն ցոլացնէր որոշ ժամանակաշրջանի պատկերը կամ պեղումները։

◆ Հոկտեմբերի 8-ին գումարված Թիֆլիսի քաղաքային դուման իր նիստում կայացրեց հետևեալ որոշումները. 1) Յարգել Բաթումի քաղաքային ինքնավարութեան վարչութեան նախկին անդամ Վօլսկու յիշատակը, ներկայ լինել նրա յուղարկաւորութեան և պսակ դնել նրա դագաղի վրա. 2) Նշանակել նպաստներ հետևեալ հաստատութիւններին. ա) տիկին Վէրմիշեանի ձեռագործի դպրոցին 300 ր., բ) «Մանկական աշխարհ» ընկերութեան 200 ր., գ) աղքատների մանկանց համար 300 ր., դ) մօլօկանների բարեգործական ընկերութեան Կուկիայի դպրոցին 500 ր., ե) Վարժուհիների ընկերութեան կից կանանց դասընթացքներին 200 ր.։ Դուման մերժեց Վէրայի կամուրջի կապալառու Իվան Սմանիշվիլու խնդրագիրը՝ քանդել պայմանագիրը։

◆ Կովկասի Փոխարքան թոյլատրել է կովկասեան սահմաններում խաղալ Ալ. Աբելեանի նոր վօդեվիլը 1 գործողութեամբ՝ «Հայկական էկսպրօպրիացիա» անունով։

◆ Հոկտ. 18-ից Թիֆլիսում լոյս է տեսնելու ռուսերէն նոր օրաթերթ «Копейка» անունով։

◆ Կենտրոնական ծնողական խորհրդի մէջ ներկայացուցիչներ ընտրվել են 2-րդ իգական գիմնազիայի կողմից Իբրահիմ-բէկ Վէքիլով, Գ. Վ. Մանակով և Ի. Եա. Գօցիէլով. 4-րդ արական գիմնազիայի կողմից—Մ. Գ. Ուսպէնսկայա, բժ. Գ. Թամամշեան և Վ. Էլիավա։

◆ Հոկտ. 8-ից Թիֆլիսի ֆունիկուլեօրը կաշխատէ առ. ժամը 8-ից մինչև երեկ. ժամը 6-ը։

◆ Հոկտեմբերի 8-ին, առ. ժամը 9-ին, այն տան մէջ, ուր ապրում էր հանգուցեալ Գրիգորիյ Իոսիֆովիչ Վօլսկին, ժողովվեցին հանգուցեալի ծանօթները և յարգողները։ Տեմնիչեսկայա փողոցը լի էր աշակերտների գիմնազիայի սաներով։ Ժամը $9^1/_2$-ին մարմինը դուրս բերեցին բնակարանից գիմնազիայի աշակերտները։ Սգահանդէսը դիմեց Միքայէլեան փողոցով։ Վօրօնցովի արձանի մօտ սգահանդէսին միացան քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ալ. Խատիսեան, վարչութեան անդամներ Ա. Մ. Արղութեան և Ն. Ե. Արղութեան։ Բացի դրանից, յուղարկաւորութեանը ներկայ էին աշակերտների պարագլխի պաշտօնակատար իշխ. Պ. Օ. Թումանովը, Բաթումի քաղաքագլուխ իշխ. Անդրօնիկովը, Բաթումի ք. դ. ձայնաւորներ Կրինիցկին և Մեսխին, Ճիաթուրիի փոխադարձ վարկի ընկերութեան վերատեսուչ իշխ. Աբաշիձէն, Թիֆլիսի վրաց աշակերտների գիմնազիայի տեսուչ Ա. Մդիվանին, մամուլի ներկայացուցիչներ, վրաց աշակերտութեան գիմնազիայի ուսուցիչների կազմը ամբողջովին և բազմաթիւ հասարակութիւն։ Առ. ժամը 11-ին մարմինը տարվեց Քաշվէթի եկեղեցին, ուր կատարվեց հոգեհանգիստ։ Դագաղի վրա դրված էին շատ պսակներ։ Մարմինը երեկ երեկոյեան ժամը 4-ին ուղարկվեց Բաթում թաղելու համար։

◆ Հոկտ. 6-ին Զուբալօվի ժողովրդական տանը կայացաւ մի ժողով ժողովրդական տան կից երաժշտական ընկերութիւն հաստատելու համար։ Ժողովը բաւական բազմամարդ էր։ Նախագահող իշխ. Ա. Մ. Արղութեանը հակիրճ կերպով ներկայ եղողներին ծանօթացրեց հաստատվելիք ընկերութեան խնդիրների և նպատակների հետ, առաջարկեց ժողովին քննել կանօնադրութեան նախագիծը, որ ներկայացրել են նախաձեռնողները։ Նախագիծը մի քանի փոփոխութիւններով և լրացումներով ընդունվեց համարեա միաձայն։ Վերջնականապէս կանօնադրութիւնը խմբագրելու համար ընտրվեց ժամանակաւոր մի մասնաժողով։

◆ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը նախագծում է, «Новое Время»-ի ասելով, վերացնել մէշչանների դասը այնպէս, որ նրա անդամները ցուցակագրվեն քաղաքներում քաղաքացիների անուան տակ։ Իսկ այն մէշչանները, որոնք ապրում են քաղաքից դուրս և տիրապետում են հողաբաժիններին, համարվելու են գիւղացիներ պահելով իրանց դասային իրաւունքները։ Մէշչանների ընկերութիւնների բոլոր պարտականութիւնները մտադրվում է յանձնել քաղաքային վարչութիւններին, իսկ նրանց գոյքը դարձնել քաղաքների սեփականութիւն։

◆ Վրաց յայտնի բանաստեղծ Նինօշվիլիի մահարձանի համար մինչև այժմ ժողովված կայ 1985 ր. 69 կոպէկ։

◆ Հոկտ. 20-ին վրաց աշակերտների թատրոնում Բօբակիձէն կը կարդայ մի դասախօսութիւն վրացի բանաստեղծ Բարաթովի մասին։

◆ Քութայիսի նահանգապետ Սլավօչինսկին երկու պաշտօնեաների ուղեկցութեամբ մեկնել է քննութիւն կատարելու բազմակողման կերպով Օզուրգէթի գաւառում։

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Բօլգարիայի Վառնա քաղաքում սեպտ. 14-ին հակահայկական մի միտինգ է կայացել։ Միտինգին մասնակցել է գլխաւորապէս բօլգար արհեստաւոր դասակարգը, առանձնապէս կօշկակար ու դերձակ, որի շրջանում վաղուց նկատելի է եղել ատելութիւն հայ գաղթական արհեստաւորների դէմ։ Շարժումը, որ միմիայն անտեսական բնաւորութիւն է ունեցել, «Իրաւունք» թերթի ասելով, բօլգարական լուրջ շրջաններում համակրանք չէ գտել։ Բօլգարական «Վէչէրնյա Պօշտա» թերթն այդ առիթով գրում է ի միջի այլոց. «Հայերի դէմ սկսված այդ շարժումը մի անարգանք պիտի համարել բօլգար ժողովրդի համար, որ սիրում է անպաշտպաններին և ապրելու միջոց տալիս նրանց»։ Բօլգարական այդ թերթը գովում է հայերին, որոնք «իրանց աշխատասիրութեամբ յաճախ բօլգարներից աւելի առաջ են գնում», և այդ վերջին հանգամանքին պիտի վերագրել և հակահայկական շարժումը։

◆ Պարիզում վերջերս հրատարակվել է «Etudes historiques sur le peuple Arménien» (Պատմական ուսումնասիրութիւն հայ ժողովրդի մասին) անուն աշխատութիւնը, որի հեղինակն է Գէորգ Ասլան։ Հեղինակն այդ հատորով աշխատում է լուսաբանել հայերի ծագումը և նրանց պատմական անցքերը սկզբից մինչև XI դարը։

◆ Եապօնիայում վերջերս հրատարակվել է մի գրքոյկ, որի անունն է «Մատնված Հայաստան»։ Բրօշիւրի հեղինակը մի հայուհի է, որ բացատրում է, թէ հայն ինչպէս տանջվել է գահընկէց սուլթան Աբդիւլ-Համիդից և լքվել Եւրօպայից։ Հեղինակուհին հետևեալ կարծիքն է յայտնել երիտ.-թիւրքերի մասին. «Նրանք մարկեզ Իտօյի կամ Աբրահամ Լինկօլնի նման քաղաքագէտ մի անձնաւորութիւն չը կարողացան արտադրել իրանց շարքերից, և հէնց այդ պատճառով նրանց չի աջողվի Թիւրքիայի սահմանադրական նաւն ապահովօրէն ղեկավարել»։

◆ Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան ընդհանուր ժողովը, որ վերջերս տեղի ունեցաւ, իբր զբաղումների գլխաւոր առարկան արել էր վանքի անտեսական-մատակարարական մասը, որը ներկայումս ամուր հիմքերի վրա է դրված։ Վանքի ընդհ. վարչական ժողովի անդամներ ընտրվել են՝ Յովհ. Թօրոսեան, Գաբր. Նահապետեան, Մեսրոպ Սահակեան և Դաւ. Նազարէթեան վարդապետները, որոնք գործելու են աբբահօր հետ միասին։ Միաբանութեան ընդհ. քարտուղար ընտրված է Յովհ. վ. Թօրոսեան, Հռոմի գործակալ՝ Դանիէլ վ. Ստեփանեան, տնտես. ժողովի նախագահ՝ Յովս. վ. Մարգարեան, ուսումն. ժողովի նախագահ՝ Գաբ. վ. Նահապետեան։

Ընդհ. ժողովը նոյնպէս հետևեալ որոշումներն է կայացրել Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան հովանաւորութեան տակ գտնվող դպրոցների մասին. 1) Վենետիկի Մուրադ-Ռափայէլեան դպրոցը վերածել երկու տարվան լսարանների. 2) Կ. Պոլսի Կադը-գիւղի վարժարանը վերածել գիմնազիայի՝ ութ դասարանով (այս դպրոցի համար յատուկ խորհուրդ է կազմվել նոր շէնք կառուցանելու համար). 3) Տրապիզոնի Մխիթ. Մուրադեան վարժարանը վերածել պրօգիմնազիայի չորս դասարանով, որի աշակերտները կարող են մտնել Կադը-գիւղի բարձրագոյն դասարանները և ապա Վենետիկի լսարանը. 4) Որոշվել է նոյնպէս մի ութ դասարանով գիմնազիա բանալ Կովկասում, հաւանական է Ալէքսանդրօպօլում, եթէ տեղական պայմանները արգելք չը հանդիսանան։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Օպերայում

Հինգշաբթի, հոկտեմբերի 8-ին, արքունական թատրոնում ներկայացվեց «Իշխան Իգօր» օպերան։

Այդ օպերայի ներկայացմանը առիթ ունեցանք տեսնելու պարուհի Արմէն Օհանեանին։ Պարուհին ունի ազատ և ճկուն շարժումներ։ Նրա պարը կրում է մասամբ Դունկանի պարերի բնաւորութիւնը, սակայն հեռու է Դունկանի տիպիկական և ամբողջացրած խաղը ներկայացնելուց։ Նրա առաջին պարը չափազանց երկար շարունակվեց և իր միալարութեան պատճառով կորցրեց մասամբ տպաւորութիւնը։ Օհանեանը ունի նուրբ կազմուածք, թեթև և նազանի շարժումներ։ Պարուհին արժանացաւ ջերմ ծափահարութիւնների։

Նոր հիւրի մասին խօսելուց յետոյ անցնենք օպերայի ներկայացմանը։ «Իշխան Իգօրի» դերը կատարում էր բարիտօն Սոկոլսկիյ, որ յարմար առիթ ունեցաւ մի անգամ ևս յիշեցնելու իր ուժեղ, տպաւորիչ ձայնը։ Իշխանուհու դերը կատարում էր երգչուհի Շուլգինա, որի երգը և խաղը ինչպէս և միշտ ապէս բաւականութիւն պատճառեցին հանդիսականներին։

Իշխանի որդու դերում հանդէս եկաւ տենոր Ղուկասեան, որի մասին արդէն խօսել ենք։ Ղուկասեանը մաքուր և մշակված ձայն ունի, որը սակայն այս անգամ այնքան արտայայտիչ չէր, որքան Լենսկու դերում «Եւգենիյ Օնեգին» օպերայի մէջ։

Նոր էինք տեսնում այդ օրվայ ներկայացմանը և երգիչ Տիրացեանին։

Նա ունի բաւական հնչիւն ձայն, բայց դեռ թերութիւններ ունի շարժումների մէջ։

Երաժշտութիւնը ընդհանրապէս լաւ էր, ուժեղ թափերով և արևելեան եղանակների գունաւորութեամբ։ Թեթև յապաղումները անցնում էին աննկատելի։ Հասարակութիւնը հեռացաւ թատրոնից գոհ տրամադրութեամբ։

Սիրող

—

Մեզ գրում են Քութայիսից, որ հոկտեմբերի 7-ին տեղի է ունեցել կօնցերտ, մասնակցութեամբ երգիչ Բ. Ամիրջանի, ջութակահար Դ. Դաւթեանի և պիանիստուհի Մ. Անդրօնիկօվայի։

Կօնցերտը անցել է շատ աջող։ Հասարակութեանը առանձնապէս դուր է եկել Ամիրջանի Ս. Գիւի «Война» ռօմանսը և վրացերէն մի երգը։

Դ. Դաւթեանը մեծ աջողութեամբ նուագել է Վինեավսկու «Souvenir de Moscou»-ն և Պագանինիի Concerto-ն։

Օր. Անդրօնիկօվան մեծ եռանդով ու աջողութեամբ նուագել է դաշնամուրի վրա Շօպէնի «Scherzo»-ն և Լիստի «Rapsodie № 11-ը»։ Ծրագրից դուրս յարգելի արտիստները bis-եր են նուագել ու երգել են մի քանի կտորներ, նոյնպէս աջողութեամբ։

Հասարակութիւնը որ լցրել էր թատրոնը, բուռն ծափերով վարձատրել է արտիստներին խնդրելով կրկնել կօնցերտը։

ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «БАКУ» ԹԵՐԹԻՆ

«Баку» թերթը, իր № 222-ի մէջ առաջ բերելով «Մշակի» առաջնորդող յօդուածը (№ 218) Դուրեան պատրիարքի հրաժարման մասին, թոյլ է տուել իրան մի քանի նկատողութիւններ՝ «Մշակի» հասցէին, որոնք մի աւելորդ անգամ ապացուցանում են մեր յաճախ կրկնած այն ճշմարտութիւնը, թէ ռուս թերթերը որքան անգիտակ են հայ իրականութեան, հայ կեանքին, որքան անբարեխիղճ և վայր ի վերոյ կերպով են ուսումնասիրում դէպքերը, և այդ պատճառով յաճախ գործիք են դառնում այս և այն անմաքուր թելադրիչների և թայֆայական ձգտումներին ընդհանուր հասարակական և ազգային շահերը զոհ բերող մարդկանց ձեռքում։ Այդ խոշոր թերութեամբ աչքի են ընկնում երբեմնապէս նաև Թիֆլիսում։

Անկեղծօրէն ենք, ասում և սա միայն մեր կարծիքը չէ, որ ռուսերէն լեզուով հայերի ձեռքով հրատարակվող թերթերը անհամեմատ աւելի մեծ ծառայութիւն մատուցած կը լինէին հայ ժողովրդին, եթէ նրանք ոչինչ չը հաղորդէին և չը գրէին հայ կեանքի երևոյթների մասին, քանի որ զլանալով կարդալ հայ թերթերը, մանաւանդ Կ. Պոլսի հայ թերթերը, նրանք գրեթէ միշտ սխալ, անճիշդ և մտացածին տեղեկութիւններ են հաղորդում և խաղալիք դառնում այս և այն յետին մտքերի յետևից ընկած կուսակցական կամ թայֆայական թելադրիչների ձեռքում։

Առաջ բերելով «Մշակի» վերոյիշեալ №-ի առաջնորդողը, «Баку» թերթը ասում է.

«Մշակ» լրագիրը յայտնապէս թանձրացնում է գոյները, իսկ զէյթունցիների արտաքսման և Թիւրքիայի հայերի ազգային սահմանադրութիւնը ջնջելու ձգտման վերաբերմամբ նա պարզապէս փաստերը անճիշդ է հաղորդում։ Մի քանի զէյթունցիների հալածանքը, որոնք չեն կամենում ներկայանալ զինուորական ատեանին, ամենևին դեռ չէ նշանակում աքսորումն հայերի Զէյթունից և Կ. Պոլսի հայ շօվինիստական մամուլի յուզիչ աղաղակները այդ մասին պէտք է համարել կեղծ, գոնէ առ այժմ, որովհետև կառավարութիւնը հերքում է նրանց։

Ազգային սահմանադրութեան ջնջումը առ այժմ ոչ մի ուրիշ բանի մէջ չէ արտայայտվել, բացի ազգային ժողովի գործունէութեան վերականգնումից Կ. Պոլսում, ժողովի, որ իրողապէս դադարեցրել էր իր աշխատութիւնը Աբդիւլ-Համիդի թագաւորութեան վերջին 11 տարիներում։ Ինչ որ արվել է այդ ուղղութեամբ, լուրերի և հեռաւոր ենթադրութիւնների շրջանից դուրս չէ, և «Մշակը» պէտք է գոնէ սպասէր, մինչև որ այդ լուրերը հաստատվէին։

Ինչ վերաբերում է «մի» յեղափոխական կուսակցութեան համաձայնութեան, այստեղ արդէն «Մշակը» անաջող կերպով կրկնում է այժմ Կ. Պոլսի շօվինիստ հայ մամուլի ծամծմած հէքիաթը «հայութիւնը երիտասարդ թիւրքերին ծախելու համար»։ Ցաւում ենք, որ «Մշակը» շարունակում է իր յարձակումները այն մարդկանց վրա, որոնք զրկված են ներկայումս հնարաւորութիւնից վերականգնել ճշմարտութիւնը»։

«Баку» թերթին ստիպված ենք պատասխանել, որ 1) նա միանգամայն յեղաշրջում է փաստերը և դիտմամբ նսեմացնում, դալկացնում գոյները. 2) մենք կրկնում ենք ոչ թէ Կ. Պոլսի հայ շօվինիստ մամուլի խօսքերը, այլ ամբողջ թիւրքահայ մամուլի գրածը, բացի դաշնակցական օրգաններից. 3) «Баку» թերթը ինքն, ընդհակառակը, անաջող կերպով կրկնում է դաշնակցական թերթերի ծամծմածը, առանց ուշադրութիւն դարձնելու ամբողջ հայ մամուլի ասածին. 4) անբարեխղճութիւն է ասել, թէ դաշնակցականները այժմ զրկված են հնարաւորութիւնից վերականգնել ճշմարտութիւնը, որովհետև հայ մամուլի

յարձակումները, որոնց շատ Թոյլ արձագանք է տալիս «Մշակը», վերաբերում են ոչ Թէ Ռուսաստանի հայ դաշնակցականներին, այլ Թիւրքիայում գործող հայ դաշնակցականներին, որոնք ազատ համարձակ գործում են, ունեն ներկայացուցիչներ ամեն տեղ, և ազգային ժողովում, և կենտրոնական վարչութեան մէջ, և մանաւանդ մի քանի օրգաններ—«Ազատամարտ», «Ազդակ», «Յառաջ»,—որոնք ոգի ի բոին պայքարում են և դիմադրում այն յարձակումներին, որով Թիւրքիայի ամբողջ ոչ-դաշնակցական մամուլը, զանազան ուղղութեան պատկանող, զինաւորվել է նրանց յախուռն և ագակործան ու անտի-սօցիալական գործունէութեան դէմ։

«Մարդիկ զրկված են հնարաւորութիւնից վերականգնել ճշմարտութիւնը»—աւվում է այն մարդկանց համար, որոնք ոչ միայն օրգաններ ունեն, այլ և որոնց ձեռքին է գտնվում այսօր ազգային գործերի ղեկը, որոնք չը բաւականանալով իրանց 3—4 լրագիրներով, միտինգներով դիմում են նոյնիսկ տէրրորի իրանց գաղափարական հակառակորդների դէմ, ինչպէս նորերս Կ. Պոլսում, ամբողջ հասարակութեան աչքի առաջ, օր ցերեկով, մահափորձ կատարեցին Մատթէոս վարդապետ Ինճէեանի դէմ, որ, իբրև վարդապետ, քարոզ էր խօսել եկեղեցում դաշնակցականների հակակրօնական պրօպագանդայի դէմ։ «Баку»-ն չէ խղճահարվում ասել, Թէ զրկված են հնարաւորութիւնից պաշտպանվելու։ Ոչ, յարգելի «Баку» Թերթ, դաշնակցականները Թիւրքիայում ամենևին կարօտ չեն ձեր պաշտպանութեանը և փաստաբանութեանը։

Այժմ ցոյց տանք «Баку» Թերթի և միւս խոշոր սխալները, որոնք, կամենում ենք հաւատալ, առաջ են եկել գործի և իրականութեան հետ անծանօԹ լինելուց կամ օտար Թելադրութիւնից։

Թէ օսմանեան այժմեան կառավարութիւնը, որ իրողապէս գտնվում է երիտասարդ-Թիւրքերի ձեռքում, որոնց հետ համագործակցութեան դաշն է կնքել Դաշնակցութիւնը (այս փաստը անհերքելի է). որոշել է ջնջել հայոց պատրիարքարանի իրաւունքները և առանձնաշնորհութիւնները, ինչպէս և յունաց պատրիարքարանի, այդ ոչ միայն «լուր և ենԹադրութիւն» է, ինչպէս դիտմամբ յեղաշրջում է փաստը «Баку» Թերթը, այլ, դժբաղդաբար, իրողութիւն, պաշտօնական ձևով յայտնված պատրիարքին։ Զանազանութիւնը այն է, որ մինչ ամբողջ յոյն ազգը, մի սիրտ, մի հոգի եղած, ընդդիմանում է Թիւրքաց կառավարութեան այդ ձգտումին, հայերի մի մասն իր աջակցութիւնն է շնորհում այդ կառավարութեանը, իր գծուծ գոյութիւնը և շահերը փրկելու համար։ Թող «Баку» Թերթը լաւ կարդայ Դուրեան պատրիարքի խօսքերը, պատրիարքի, որ այնքան բարեացակամութեամբ վերաբերվեց սկիզբներում Դաշնակցութեան. Թող նա կարդայ Կ. Պոլսի բոլոր հայ Թերթերը (բացի դաշնակցականներից) և նա կը համոզվի, որ ոչ Թէ շօվինիստ մամուլն է այսօր ընդվզել դաշնակցականների դէմ, այլ ամբողջ հայ մամուլը, սկսեալ առաջադիմական-ազատամտականից մինչև պահպանողականը։

Նոյնը և Զէյթունի դէպքերի մասին։ ԵԹէ «Баку» Թերթը նեղութիւն տար իրան Թերթել Կ. Պոլսի հայ լրագիրները, նա կը համոզվէր, որ դէպքերը այդտեղ աւելի ծանրակշիռ են, քան նա կարծում է, որ խնդիրը ամենևին մի քանի զէյթունցիների դատարան գնալու մասին չէ։

ԵԹէ «Баку» Թերթը խղճում է դաշնակցականներին, գոնէ արդարութիւնը, անաչառութիւնը պահանջում են խորհուրդ տալ Թիւրքիայում գործող դաշնակցականներին՝ ունենալ վերջապէս կարեկցութեան, խղճահարութեան զգացմունք և չը զոհել հայ ազգի և ժողովրդի կենսական շահերը Թայֆայական շահերին, և այն րոպէին, երբ Թիւրքիայի հայութիւնը պէտք ունի մի քիչ շունչ առնելու, կազդուրվելու, չը ստեղծել եղբայրասպան ներքին գժտութիւններ, չը սերմանել Թշնամութեան սերմեր։

Խորհուրդ ենք տալիս «Баку» Թերթին այլ ևս գործիք չը դառնալ անարժան Թայֆայական Թելադրիչների ձեռքում և ունենալ հայ լրագիրները Թերթող անաչառ ու բարեխիղճ աշխատակիցներ։

Հ. Առաքելեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

8 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պետական Խորհրդի անդամներ ակադեմիական կուրիայից ընտրվեցին Մաքսիմ Կովալևսկին և Օլգէրովը։

Խօլերայով հիւանդացան 20, մեռան 11 հոգի։

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց շնորհակալական հեռագիր ուղարկել տեղական տնտեսութեան գործերի յանձնաժողովի անդամներին՝ արտայայտված ամենահպատակ զգացմունքների համար։

Զինուորական գլխաւոր դատարանը, քննելով գեղացիներ Ֆրոլովի և Չէկուրնիկովի վճռաբեկ բողոքագիրը, որոնց Վլադիմիրի զինուորական դատարանը ենթարկել էր մահվան պատժի տաճարանկով զեմստվային պետ Կուլօմզինին վէրք հասցնելու համար, դատարանի վճիռը փոխեց և գործը յանձնեց նոր քննութեան։

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը հաստատեց Պետերբուրգի ուսանողական ակադեմիական կլուբի կանոնադրութիւնը, որ նպատակ ունի միացնել իր անդամներին գիտութեան, գեղարուեստի և սպորտի հողի վրա։

Սենատը փոխեց Թիֆլիսի դատաստանական պալատի վճիռը, որով բաւարարութիւն է տրվում Դոլգոպոլովի մի քանի միլիօն պահանջին Գրօզնայի նաւթարդիւնաբերական ընկերութիւնից։

Տեղական տնտեսութեան գործերի ընդհանուր ժողովը ընտրեց երեք մասնաժողովներ զէմստվային կանոնադրութիւնը տարածելու համար հիւսիս-արևմտեան, Բէլօրուսի և հարաւ-արևմտեան նահանգների վրա։

Հոկտեմբերեանների համագումարը ընդունեց մի քանի որոշումներ։ Կենտրոնական կոմիտէտը կազմվեց 80 մարդուց։

ԼՕՁ։ Ռօզէնբլատի ֆաբրիկայում գտնվեցին 10 մաուզէրներ, 15 բրաունինգներ և զէնքերի պահեստ, որոնք պատկանում են լեհական սօցիալիստական կուսակցութեանը։

ՄԻՒՆԽԷՆ։ Առաւօտեան դատարանի շինութեան առաջ գտնվեցին պայթուցիկ նիւթերով երեք փաթեթներ պատրոյգներով։

ՊԱՐԻԶ։ Օդագնաց կոմս Դէլամպէրը երկու անգամ շրջան կատարեց իր օդապարիկով։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Պիրին ազգային աշխարհագրական ընկերութեանը ներկայացրեց ապացոյցներ Հիւսիսային Բևեռին հասնելու մասին։ Ապացոյցներն ուսումնասիրվում են։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

Ռ Ա Ւ Օ Տ Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—11 ժ. աչքի, ներքին և ներարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏՈՒՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու. վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ,
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ն. Վ. ԱԼՐԵԽՏ—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Ց. Մ. ԿԻՕՆՃԵԱՆ—ատամնաբոյժ—$8^1/_2$—$11^1/_2$ ժ., պլօմբներ և արհեստական ատամներ։

Ե Ր Ե Կ Ո Ց Ն Ե Ր Ը՝

Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. ԹԱԴԵՒՈՍԵԱՆ
Փոխադրվել է նոր բնակարան՝ Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տ. Դօբրժանսկու, № 18.
Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր (առ. 10—12 ժ. (երեկ. 6—7 ժ.
(ա. օ.) 1063. 10—2

Բ Ժ Ի Շ Կ
Խ. Բ. ՄԵԼԻՔ-ԷՅՆԱԹԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առաւօտ. ժամը 9-ից մինչև 10-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը։
Կաէնիևսկայա փ., № 6, «Վէցցէլ» հիւրանոցի մօտ։ (Ե. Հ. Շ.) 955. 100—10

Բ Ժ Ի Շ Կ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւն ամեն օր { 12—1 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճաւճանիձէի։
(օ. մ.) 100—23

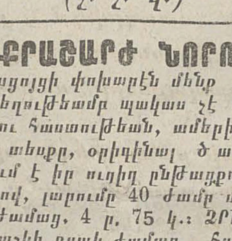

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ!
200 ռուբ. արժեցող ոսկէ ժամացոյցի փոխարէն մենք առաջարկում ենք «ՍԵՑԵՍԻԱ» ժամացոյցը, որը իր ձևով և շքեղութեամբ պակաս չէ ոսկէ ժամացոյցից։ Ժամացոյցը պատրաստված է, արծաթէ բուրլու հասատութեան, ամերիկական նորաձև ոսկուց, որը երբեք չէ կորցնում իր նախկին տեսքը, օրիգինալ ծ ա ղ կ ա ն կ ա ր ո վ (տես նկարը)։ «ՍԵՑԵՍԻԱ» ժամաց. տարբերվում է իր ուղիղ ընթացքով և առանձնապէս գեղանկարված թաքարներով, լարումը 40 ժամը մի անգամ։ Գինը 3 ռ. 75 կ., 2 հատը 7 ռ.։ Այդ ձևի կանացի ժամաց. 4 ռ. 75 կ.։ ՁՐԻ ուղարկվում է գեղեցիկ շղթայ՝ և այծեմաշկի քսակ ժամաց. համար։ Ժամաց. ուղարկվում է գործարանից յետոյ, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ, վերադիր վճարով ամեն տեղ։ Մինչև 2 հատի ճանապարհածախսը 40 կ. (Սիբիր 75 կ.)։
Հասցէն՝ Т-во „АККУРАТНОСТЬ“, Варшава.
Խնդրում ենք հասցէն կտրել և կպցնել ծրարի երեսին։
(B.63916) 121. 11—2

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր (առաւօտեան ժ. $12^1/_2$—2. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 9—11.
Հասցէն՝ Սօլօլակ, Բէհբութեան փ., № 33.
(ա. օ.) 1044. 100—6

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայրենիք մեկնելու պատճառով
ԾԱԽՎՈՒՄ Է
Մանրուքի խանութ
Հասցէն՝ Բէհբութեան փող. № 48.
Հարցնել Աստուածատուր Աբրահամեանին։
(ա. օ.) 1067. 4—1

ՀՐԱՒԷՐ
Կիրակի, ամսիս 11-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Շամքորեցոց եկեղեցում լինելու է ծխականների առաջին ընդհանուր ժողով քննութեան առնելու նոյն եկեղեցու ծխական դպրոցին վերաբերեալ մի ամենակարևոր հարց, որի համար յայտնելով խնդրեմ նոյն եկեղեցու չափահաս ծխականներին ներկայ լինել ժողովին։
Գործակալ՝ Ղևոնդ քահ. Մամիկոնեանց
(Շ. Կ.) 1072. 2—1

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ւ
ԷՍՊԷՐԱՆՏՕ
միջազգային լեզուի դասագիրք
Ամեն ոք 10 օրվայ ընթացքում առանց ուսուցչի կարող է իւրացնել էսպէրանտօ լեզուն։
Գինը 25 կոպէկ
Գումարով ոննողներին զեղչ։
Պահեստը՝ Թիֆլիս, «Գուտտենբերգ» գրախանութում։
(օ. մ.) 1059. 4—2

ՀՐԱՒԷՐ
1909 Թ. հոկտեմբերի 11-ին, կիրակի, առաւօտեան ժ. 11-ին, Քամոյեան ս. Գէորգ Նորակառոյց եկեղեցում կայանալու է ծխական ընդհանուր ժողով։

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

1) Հոգաբարձութեան դերը եկեղեցու շինութեան մէջ.
2) Երէցփոխի ընտրութիւն.
3) Հաշւետեսների ընտրութիւն.
4) Յայտարարութիւն փաստաբանական յանձնաժողովի եկեղեցական առնելիքների մասին.
5) Նորաբաց դպրոցի մասին յայտարարութիւն.
6) Զանազան խնդիրներ ուսման նպաստ ստանալու մասին.

Աչքի առաջ ունենալով խնդիրների կարևորութիւնը, հոգաբարձութիւնս խնդրում է անպատճառ ներկայ լինել ժողովին և աւելի չը տալ ժողովը յետաձգելուն։
Քամոյեան ս. Գէորգ եկեղեցու
Հոգաբարձութիւն
(ու. գ.) 1060. 2—2

ՀՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԷՄ
Ն Ո Ր - Մ Ի Ջ Ո Ց
„SALO—**ՊԻՁԻԼԻՆ**“
Ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց։ Գործադրելու ձեռնարկը կցված է արկղին։ Ռեսախոր մետաղեայ արկղներում, հատը՝ 1 ռ. և 1 ռ. 80 կ.։
Միաժամանակ յաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դեպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացքը։
ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.
Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով։
Գտնվում է Կով. Ընկ. դեղային պահեստների վաճառանոցում։
(Շ.) (П. 124817) 540. 0—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՏՐԻԿՕ
ամուր, գեղեցիկ բրդէ կտոր ամեն գոյնի և նկարների, հարթ կամ քառակուսի և բծաւոր գործուածքներով տղամարդկանց ամբողջ զգեստի համար, ուղարկվում է պօստով, վերադիր վճ., $4^1/_4$ արշինը 5 ռ. 50 կոպ., 6 ռ. 85 կ., 8 ռ. 40 կ., 10 ռ. 50 կ. և 12 ռ. 50 կ. ՀԱՆԴԵՐՁ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ և ՁՐԻ ԱՍՏԱՌԱՑՈՒ ԿՏՈՐՈՎ։ Չը հաւանած ապրանքի համար փողը վերադարձվում է։ Հասցէն՝ Фабриканту А. Кивману, Лодзь. М.
(Շ.) (B.63234) 1029. 4—2

Կախ-աւանի կարուձևի դպրոցի համար հարկաւոր է
ՄԻ ՀՄՈՒՏ ՎԱՐԺՈՒՀԻ
Պայմանների մասին դիմել՝ Кахи (Закат. окр.), учителю С. Исраелянцу.
(Հ. Շ. Կ.) 1054. 3—2

30 **ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲՈՒԺԱՐԱՆ**
ՄՇՏԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐՈՎ ԵՒ ՏՆՆԴԱԲԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՈՎ
Կաէնիևսկայա փող. № 7, սեփ. տ., «ՎԷՑՑԷԼ» հիւրանոցի մօտ։
Տ է լ է ֆ օ ն № 590
Հիւանդներին ընդունում են հետևեալ մասնագէտ բժիշկները.

ԲԱԼԱՐՋԵՎ Լ. Ի.—երեխաների հիւ., ամեն օր, բացի կիրակի օր., 2—3 ժ. ցեր.։
ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ Վ. Դ.—ներքին եւ երեխ., ամեն օր, բացի կիրակի օր., 11—12 ժ. ցեր.։
ԳԵԴԵՎԱՆԻ Մ. Ա.—ջղային եւ էլեկտր., երկուշ., չորեքշ., ուրբաթ, $10^1/_2$—11 ժ. առ.
ԳՈՒՐԿՕ Ա. Գ.—ներքին, շաբաթ՝ 1—2 ժ., կիրակի՝ 11—12 ժ.։
ԿԱՐՇԻՆ Ա. Ա.—կաշուի եւ վեներ., ամեն օր, բացի կիրակի օր., $2^1/_2$—$3^1/_2$ ժ. ցեր.։
ՄԱՂԱԼՕՎ Գ. Գ.—ներքին, երեքշ. և շաբաթ, 10—12 ժ. առ.։
ՄԱՆՍՎԷՏՕՎ. Վ. Մ.—ներքին, երկուշ., հինգշ. և շաբաթ, 1—2 ժ. ցեր.։
ՄԵԼԻՔՕՎ Ն. Մ.—վիրաբուժ. եւ կանանց, ամեն օր՝ 12—1 ժ. ցեր.։
ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ Վ. Ս.—աչքի, երկուշ., չորեքշ. և ուրբաթ, 2—$2^1/_2$ ժ. ցեր.։
ՓԻՐԱԴՕՎ Ր. Բ.—վիրաբուժ., ամեն օր՝ 11—12 ժ. առ.։
ՊՕՊՕՎ Բ. Ա.—ականջի, կոկորդի եւ քթի, ուրբաթ, 2—$2^1/_2$ ժ. ցեր.։
ՐՑԽԻԼԱՁԷ Ն.—ատամի, ամեն օր՝ 9—10 ժ.
ՍՕԲՕԼԵՎՍԿԻՅ Գ. Վ.—վիրաբուժ., ամեն օր՝ 10—11 ժ. առ.։
ՏԻԿԱՆԱՁԷ Ի. Ե.—կանանց եւ մանկաբ., ամեն օր՝ 1—2 ժ. ցեր.։
ՖԷՕԴՕՐՕՎ Ե. Գ.—միկրօսկոպ., քիմիական և բակտերիօլոգ. վերլուծումներ։
1017. 100—9

ՎՕԿԶԱԼՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲՈՒԺԱՐԱՆ
Երթևեկ հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի
Տ է լ է ֆ օ ն 695

Ս. ՎԱՇԱԿՄԱՁԷ ատամնաբոյժ, ամեն օր, 9—10 ժ. առ.։
Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԷԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը։
ԴԻՍԱՄԻՁԷ սիֆիլիս, վեներ. եւ կաշուի հիւ. ամեն օր, $11^1/_2$—$12^1/_2$ ժ.
Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ., 1—2 ժամը։
Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ, ամեն օր 12—1 ժ. բացի կիրակի օրերից, կոկորդի քթի և ականջի։
Վ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ երեքշաբ., հինգշաբ. և շաբաթ օրերը, 1—$1^1/_2$ ժ., աչքի հիւանդ.։
Ն. Գ. ՖԷՕԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, 11—12 ժ., ներքին և երեխայոց հիւանդ.։
Հիւանդանոցում կատարվում են միկրօսկօպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն։ Վճարը խորհրդի համար 50 կոպէկ։ 1032. 100—7

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
БАКУ. уголь Красноводск. и Меркурьевск., телеф. № 10—56.
Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական և առևտրական կրթութիւն և պատրաստել հմուտ հաշւապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։
Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առևտրական Թւաբանութիւն և Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշւապահութիւն արդիւնաբերական, գործարանական, առևտրական և բանկային. 3) Առևտրական Թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի). 7) Ուսուցումն գրող մեքենայի վրա։ Ցանկացողների համար՝ առանձին վճարով լեզուներ և ստենօգրաֆիա։
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից՝ ամենայն օր կուրսերում, առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան 4—7-ը։
Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа) տրվում և ուղարկվում են ՁՐԻԱԲԱՐ։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ Баку, учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову. (Ե. Շ.) 731. 20—18

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԷԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ
Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
„ТРЕУГОЛЬНИКЪ“
Ֆ Ի Ր Մ Ա Յ Ո Վ
Ս.-Պ Ե Տ Ե Ր Բ Ո Ւ Ր Գ Ո Ւ Մ

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ.
ՌԷԶԻՆԻ ԵՐԿԱՐ ՓՈԿԵՐ.
ՌԷԶԻՆԻ ԵՒ ԿԱՆԵՖԻ ԹԵՒՆՈՑՆԵՐ.
ԱՍԲԷՍՏԻ ԳՈՐԾՈՒԱԾՔՆԵՐ.
ԱՍԲԷՍՏԻ ՍՏՈՒԱՐԱԹՈՒՂԹ.
ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ.
ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ ԵՒ ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ.
ՌԷԶԻՆԱՊԱՏ ԿՏՈՐՆԵՐ.
ՀԵԾԱՆԻՒՆԵՐԻ ՇԻՆԵՐ ԵՒ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ.
ՌԷԶԻՆԻ ԽԱՂԱԼԻՔՆԵՐ.
ԽԱՂԱԳՆԴԱԿՆԵՐ.
ՌԷԶԻՆԻ ՄԻԱԳՈՅՆ ԿՏՈՐՆԵՐ.
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ.
ՌԷԶԻՆԻ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐ.
ՆՈՅՆԸ ԵՂՋԻՒՐԱՅԻՆ ՌԷԶԻՆԻՑ.

Խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել այս կնքմօյի վրա.

1860. Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Տեղեկութիւնների և պատուէրների համար խնդրում ենք դիմել՝
Въ Тифлисское Отдѣленіе Т-ва „ТРЕУГОЛЬНИКЪ“
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐ. Տ. ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ.
Պրէյս-կուրանտները ըստ առաջին պահանջման ուղարկվում են ձ ր ի։
(Շ.) 896. 0—3